

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Evropská unie v kampani před volbami
do Poslanecké sněmovny v roce 2021**

Vypracoval: Martin Boška

Vedoucí práce: PhDr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Evropská unie v kampani před volbami
do Poslanecké sněmovny v roce 2021**

Vypracoval: Martin Boška

Vedoucí práce: PhDr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené
prameny literatury.

Plzeň, duben 2022

.....

Martin Boška

Poděkování

V první řadě bych chtěl velmi poděkovat PhDr. Petru Jurkovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce. Předal mi věcné připomínky a odborné rady. Také bych rád poděkoval své rodině a blízkým přátelům za jejich podporu.

OBSAH

ÚVOD	6
1. Evropská integrace jako konfliktní linie ve stranických systémech	8
1. Konfliktní linie	8
2. Euroskepticismus	11
3. Europeanismus	13
4. Využití konceptu Contiho a Verzichelliho	14
2. Evropská integrace v programech stran	17
2.1. Programatika jako nástroj k identifikaci postoje	17
2.2. ANO 2011	18
2.3. SPOLU	20
2.4. Piráti a Starostové	21
2.5. Svoboda a přímá demokracie (SPD)	22
2.6. Česká strana sociálně demokratická	24
2.7. Komunistická strana Čech a Moravy	25
2.8. Přísaha - občanské hnutí	26
3. Evropská integrace v kampani stran	27
3.1. Metodologie	28
3.2. Výsledky analýzy: Postoj jednotlivých stran a jejich lídrů směrem k EU	31
3.3. Výsledky analýzy: Role lídra v kampani na sociálních sítích	35
3.4. Výsledky analýzy: Motivace autorů k vytvoření příspěvku	38
3.5. Výsledky analýzy: Vývoj kampaně na sociálních sítích	41
3.6. Výsledky analýzy: Aktivita aktérů na jednotlivých sítích	43
3.7. Výsledky analýzy: Témata kampaně	44
4. Závěr	49
5. Resumé	55
6. Seznam bibliografie	56

ÚVOD

Téma Evropské unie výrazně rezonuje politickou scénou, má své místo ve volebních programech jednotlivých stran, často zaznívá jako téma v televizních debatách a ovlivňuje průběh a podobu volebních kampaní. V České republice tomu není jinak, a tak není divu, že je postoj stran k evropské integraci něčím, co strany názorově rozděluje v jejich volebních kampaních.

V rámci své práce se pokouším více přiblížit odlišné postoje k tématu Evropské unie a evropské integrace obecně. Snažím se na danou problematiku nahlížet jako na možnou potenciální konfliktní linii vytvářenou mezi stranami. Také se zaměřuji na to, jaké postoje mohou strany k evropské integraci zastávat. To na závěr směřuji k představení konkrétních postojů vybraných politických aktérů. Nejen politických stran, ale také jejich lídrů.

Předmětem zájmu pro mě jsou české politické strany bojující o své místo v dolní komoře parlamentu v kampani před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2021. Zvolil jsem si pro to vybranou sedmici stran případně koalic, jejichž program jsem podrobně zanalyzoval. Mimo toho jsem se zaměřil také na jejich kampaň ve virtuálním prostoru sociálních sítí. Přičemž zajímala mě v tomto ohledu právě problematika Evropské unie.

Důležité pro mě je zjistit, jaké postoje k Evropské unii jednotlivé české politické strany a jejich společné volební koalice v průběhu volební kampaně zastávaly. Rovněž mě zajímá, jak důležité pro ně byla samotná unie, na jaká témata kladly důraz, kterým se naopak nevěnovaly apod. Zkrátka se snažím podrobně rozebrat volební kampaně aktérů optikou pozornosti směrem k Evropské unii. K tomu využiji sociální sítě, na nichž se podstatná část předvolebního boje odehrává, a které mi tak nabízí možnost kampaň mnou požadovaným způsobem empiricky sledovat a zhodnotit.

Cílem práce je posouzení role daných témat a potenciálních konfliktních linií spojených s evropskou integrací v kampani před sněmovními volbami v roce 2021. Čili zjištění toho, jaká témata zaznívala během kampaně nejvíce, méně, nebo naopak vůbec. Dále pak kteří aktéři vnímali jaká témata jako důležitá, v jejím průběhu. Pro které bylo téma evropské integrace podstatné, a pro koho naopak marginální. A v poslední řadě nemohu opomenout také to cíl zjistit postoje jednotlivých stran, koalic a lídrů k jednotlivým tématům, a také k Evropské unii obecně. K tomu poslouží nejen nahlédnutí do programových dokumentů stran a koalic doplněné o odborné teoretické zázemí autorů věnujících se evropské problematice, ale také mnou provedená analýza příspěvků týkajících se Evropské unie v rámci kampaně na sociálních sítích, která předchozí zjištění doplní.

Vzhledem k tomu, že jsem značně pracoval s účty na sociálních sítích jednotlivých politických stran a jejich lídrů stejně jako s volně přístupnými programovými dokumenty, využil jsem primárně internetové zdroje. Ty doplňuje odborná literatura věnující se tématům konfliktních linií, evropské integrace jako konfliktní linie, různých postojů k evropské integraci, typologii a identifikaci těchto postojů apod., z níž čerpám ke specifikaci daných fenoménů, které následně představují konkrétní aktéři v rámci své kampaně.

Pro srozumitelnost i návaznost začínám strukturu své práce teoretickou částí, v níž výrazně využívám právě zmíněné odborné literatury, s níž postupně představuji koncept konfliktních linií s důrazem na potenciální vytvoření této linie skrze téma evropské integrace. Poté se více detailněji zabírám problematikou euroskepticismu a europeanismu, jakožto dvou opačných typologií postojů směrem k evropské integraci. Teoretickou část dále uzavírá podrobnější definování mnou zvolené typologie. Následuje kapitola věnující se evropské integraci ve volebních programech vybraných českých politických stran a utvořených koalic. Stejnému tématu se poté věnují v rámci kampaně na sociálních sítích. Veškerá zjištění jsou poté zhodnocena v závěru, který odpovídá na mnou vytyčené otázky a cíle.

1. Evropská integrace jako konfliktní linie ve stranických systémech

Politické kampaně vždy provází řada témat, která politické strany nastolují, víří se kolem nich debata, a následně tak ovlivňují rozhodování voličů. Jinak tomu nebylo ani u voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2021, které byly specifické tím, že v nich kandidovaly dvě velké koalice stran, jež v konečném sčítání hlasů zasedly ve sněmovně, a následně také utvořily vládní koalici.

Téma evropské integrace je již od období, kdy se jednalo o vstupu České republiky do Evropské unie součástí veřejných debat politiků, politických stran, ale i široké veřejnosti. V českém stranickém systému se vyskytují strany, které mají na členství státu v Evropské unii pozitivní nebo negativní názory, podporují nebo naopak rozporují širší integraci či rozšiřování pravomocí apod. To z tohoto tématu bezpochyby činí národní otázku, která zaznívá ve volební kampani, a tak je potřeba jí zkoumat, což se ve své práci pokouším.

1. Konfliktní linie

Problematika evropské integrace bývá často diskutována a nahlížena z pohledu možného vytvoření nové konfliktní linie (tzv. cleaveges), kterým by doplnila stávající dělení jednotlivých stran na základě jejich profilace v socioekonomické či demografické / teritoriální oblasti, čemuž rozumíme oslovování širších skupin obyvatelstva, jako jsou vlastníci podniků nebo zaměstnanci či lidé z měst nebo venkova. O tomto fenoménu hovořil Kopeček (2004: 252–255), který se snažil představit určité výzvy a úskalí této problematiky.

Lipset a Rokkan (1967) sledovali svůj koncept konfliktních linií optikou tehdejších demokracií na základě teritoriální a funkcionální dimenze, přičemž poukázali na linii centrum-periferie, která vedla ke vzniku různých regionálních stran, linii církev-stát vedoucí k utvoření křesťanskodemokraticky orientovaných

formací, dále linie město-venkov určila etablování stran agrárního typu a nakonec linie vlastníci-pracující přispěla ke genezi stran zastupujících zájmy pracující třídy, tedy stranám socialistickým a sociálně demokratickým (Rokkan 1967: 26-50).

Stranické systémy ale také struktury „západních“ společností se od té doby výrazně proměnily, a tak je na místě otázka, zda nevznikly nové typy těchto konfliktních linií, které by potenciálně mohla vyvolávat právě otázka evropské integrace, jež se se vznikem Evropské unie a rozšiřováním počtu členských států stala součástí politických debat a programů politických stran. O této skutečnosti hovoří také Hloušek (2007), který pracuje s tématem evropské integrace optikou původního konceptu konfliktních linií. Říká, že od období přelomu 70. a 80. let začaly vznikat nové politické strany, které byly vybudovány na jiných základech. Jako jeden z příkladů uvádí například postmaterialismus, na kterém stojí zelené strany. Stranické systémy a strany v nich přítomné se jako takové začaly proměňovat, což vedlo k množství snah o vytvoření nového konceptu konfliktních linií (Hloušek 2007: 365).

Nad novými koncepty chápání konfliktních linií, které by se lišily od toho původního, se zamýšlel Deegan-Krause (2007: 538–539), jenž uvedl, že originální pojetí nenabízí zcela podrobnou definici, a tak je třeba se konceptem tzv. cleavages více zaobírat a detailněji jej popsat. Dle něj preciznější definici Bartoliniho a Maira (1990: 215), kteří konfliktní linii identifikují jako problematiku stratifikující společnost (demografický empiricky měřitelný aspekt), vyvolávající rozdílné hodnoty a postoje jednotlivých členů společnosti (normativní aspekt) a ovlivňující chování politických stran (politický aspekt), rozšířil na identifikaci kombinace pouhých několika těchto aspektů. Tím kromě tzv. „úplné konfliktní linie“ Bartoliniho a Maira (1990) definoval také další tři, které kombinují alespoň dva výše zmíněné aspekty. Jelikož v mé práci nepředpokládám stratifikaci společnosti tématem evropské integrace (např. po vzoru linie vlastníci-pracující) a ani nepracuji s žádnými daty, která by tuto skutečnost dokazovala, je pro mě důležitá,

a proto jí zde také uvádím, kombinace normativního a politického aspektu, jejíž kritéria by téma evropské integrace mohlo splňovat, jelikož, jak si v následujících kapitolách také ukážeme, pozitivní či negativní pohled na evropskou integraci se promítá do postojů politických stran, a tím pádem i jejich voličů. Značí tak určité hodnoty a rovněž je politickými aktéry v rámci politických institucí různými způsoby interagován (Deegan-Krause 2007: 539–540).

Dle výše uvedeného můžeme předpokládat, že problematika evropské integrace splňuje část kritérií nutných pro její definování jako nové konfliktní linie. Není však cílem mé práce zkoumat a ani určit, zda takováto linie v současných společnostech existuje či nikoliv. V následujících řádcích tak pouze uvedu některé autory, kteří se touto otázkou zabírali. Simon Hix (1999) je zastáncem toho, že se konfliktní linie již vytvořila také v oblasti postoje k evropské integraci, existuje ve stranických systémech, a ovlivňuje tak soupeření politických stran. Vychází přitom z původní konfliktní linie Lipseta a Rokkana (1967) centra a periferie, která dle něj položila základy pro novou osu integrace a nezávislosti značící pozitivní a negativní postoje stran vůči evropské integraci. Jiní autoři, jako příklad uvádím (Marks – Wilson 2000, Sitter 2002), tvrdí, že evropská či protievropská orientace nezkonstruovala novou konfliktní linii, nýbrž vytvořila pouze důležitý problém vyskytující se uvnitř soupeření politických stran, který však vychází ze základů původních konfliktních linií.

Hloušek (2007: 374-375) se zabýval potenciálním vytvořením nové konfliktní linie vycházející z témat spojených s evropskou integrací. Na základě vývoje původního konceptu směrem k novým odpovídajícím podmínkám využil pojetí Bartoliniho a Maira (1990) a vytyčil teoretické předpoklady vzniku a etablování konfliktní linie evropské integrace, která by ovlivňovala stranické systémy členských států Evropské unie. Dodává, že je k tomu však potřeba přítomnost silné politické strany, která se profiluje diskutováním témat evropské integrace a má stabilní voličský elektorát. Zda tyto podmínky splňoval český stranický systém v loňských sněmovních volbách se zaměříme v pozdějších

řádcích, ve kterých se budu věnovat nejen teoretickému rámování českých stran různými autory, ale i programům jednotlivých stran a koalic či výzkumu jejich kampaně ve virtuálním prostoru.

Ať už budeme vnímat evropskou integraci jako konfliktní linii stranických systémů či nikoliv, jednotlivé politické strany k ní mají postoje, které se od sebe mnohdy liší. Nejjednodušším způsobem je můžeme nazvat jako pozitivní či negativní, jelikož někteří političtí aktéři s bližší institucionální spoluprací evropských států souhlasí a jiní ne. Tyto postoje jsou politologickou akademickou obcí také zkoumány a podrobněji definovány. Negativní jsou označovány jako euroskeptické a pozitivní europeistické či proevropské.

2. Euroskepticismus

Pojem euroskepticismus je často zmiňovaný nejen v politické ale i mediální a veřejné sféře. Jedná se však o rozsáhlý koncept, který zahrnuje řadu definic a typů. První pojem v akademickém prostředí definoval jako interpretaci myšlenek celkové opozice (kvalifikované i nekvalifikované) směrem k evropskému integračnímu procesu britský politolog Paul Taggart (1998: 365–366).

Samotný termín zahrnoval a stále zahrnuje celou řadu myšlenkových směrů, které se ve své intenzitě a přístupu k integraci vzájemně liší. Ze strany některých politických aktérů můžeme zaznamenat více ortodoxní a radikální postoje, na druhé straně jiní aktéři zastávají opoziční postoje mírnější. Z tohoto důvodu došlo k rozdělení na dva proudy, kterými jsou tvrdý a měkký euroskepticismus. Tvrdý euroskepticismus značí opozici proti evropské integraci, která požaduje opuštění integračního procesu její zemí. Měkký euroskepticismus na druhé straně nezahrnuje kritické postavení proti integraci jako takové, nýbrž se kriticky staví vůči jedné nebo více oblastem unijní politiky (Taggart – Szczerbiak 2002: 7). Oba autoři později typologii upravují a definují tvrdý euroskepticismus jako negativní postoj proti přenosu politické moci státu k nadnárodním subjektům,

jako je EU. Zatímco měkký euroskepticismus tento postoj nezastává, ale staví se proti rozšíření pravomocí těchto subjektů (Szczerbiak – Taggart 2003: 12).

Odlišné pojetí nabídli Kopecký a Mudde (2002: 300), kteří měli proti výše zmíněnému rozdělení dvě výtky. První z nich byla rozsáhlost měkkého euroskepticismu, do které lze řadit téměř všechny strany nesouhlasící s určitou unijní politikou. Tou druhou byl přílišný důraz na členství v EU jako oddělovací hranici. Autoři představili vlastní typologii zahrnující čtyři postoje stran na základě dvou dimenzí, které odpovídají upravené typologii Szczerbiaka s Taggartem. Jsou jimi podpora nebo opozice proti přesunu moci státu k nadnárodním subjektům a podpora nebo opozice proti rozšiřování této moci (Kopecký – Mudde 2002: 300–302). Pomocí těchto kritérií následně rozdělují politické strany se záporným postojem k evropské integraci na dva typy, kterými jsou euroskeptici (souhlasící s přesunem moci, ale nepodporující její rozšíření) a euroodmítači (oponující oběma dimenzím) (Kopecký – Mudde 2002: 302–304).

Na tvrdý a měkký rozlišil euroskepticismus také Conti (2003: 17). Jeho definice spočívá v intenzitě vymezení se proti evropské integraci. Tvrdý značí postoj, který odmítá EU a její legitimitu, jako jediné řešení vidí výstup země nebo přenesení pravomocí zpět ke státům. Měkký na druhé straně neoponuje EU jako takové, je pouze proti určité její politice, kterou vnímá negativně a chce řešit problém reformací.

Typologie euroskepticismu je obsáhlá a autoři k ní přistupují různě, přesto můžeme u většiny z nich zaregistrovat určitou shodu v některých dělicích attributech. Tvrdý euroskepticismus můžeme v zásadě definovat jako postoj stran vůči evropskému integračnímu procesu jako celku, tedy i proti EU jako takové. Jeho zastánci oponují přesunu moci k nadnárodním subjektům vzniklých integrací a požadují opuštění nebo zrušení tohoto subjektu. Větší nejasnost nastává s definicí euroskepticismu měkkého, na který lze nahlížet různou optikou a jeho definice není jednotná.

Měkký euroskepticismus můžeme chápat jako předstupeň zásadní opozici proti EU. Termín je však zavádějící a obtížně definovatelný. Zahrnuje velké množství stran s odlišnými postoji a neobsahuje jasné určující kritérium (Kaniok 2005: 160–161). Přesto můžeme na základě výše představených definic určitým způsobem rozlišit mezi euroskepticismem tvrdým a měkkým a na základě jednotlivých typologií politické strany klasifikovat.

3. Europeanismus

Kopecký a Mudde (2002: 316) se pokusili o vytvoření více propracované typologie, jež se snažili vztáhnout na země V4, přičemž použili původní Taggartovo rozdělení (1998), které se zabývá evropskou integrací jako takovou, a nikoliv Evropskou unií. Zároveň se rozhodli definovat také pozitivní postoje k integraci. Podporu integrace poté rozdělují do dvou dimenzí - 1) dimenze podpory samotné myšlenky integrace a 2) podpory jejího prohlubování. Aktéry s pozitivním postojem k evropské integraci nazývají EU-optimisté, a dále je dělí na euroentuziastické (podporující obě dimenze) a europragmatické (proti původní myšlence integrace, ale pro další rozvoj EU).

Dalšími autory, kteří se snažili vytvořit propracovanou typologii stran s pozitivním postojem k evropské integraci byli Nicolo Conti a Luca Verzichelli (2002). Ti nebrali v potaz rozdíly mezi evropskou integrací a EU, ale zkoncipovali vymezení dvou pozitivních přístupů stran, ke kterému přidali také jeden neutrální. Prvním kladným postojem je funkční europeanismus, jež je z části velice pragmatický, jelikož podpora dané strany směrem k evropské integraci nepramení čistě z podpory integrace jako takové, nýbrž vnímá integraci jako nástroj, který lze použít k hájení zájmu státu či oné strany. Strana tak podporuje integraci do té doby, dokud je to pro ni výhodné, mezi hlavní důvody toho patří především oblast ekonomických benefitů a prosperity (Conti – Verzichelli (2002: 48).

Druhým pozitivním postojem, který je zároveň tím nejpozitivnějším z obou, je tzv. identitární europeanismus, který, jak již napovídá název, podporuje z

principu integrační myšlenku. Tu vnímá bez ohledu na vlastní užitek jako správnou, a tak se nestaví negativně ani k jejímu prohlubování. Tento postoj dle nich rozpoznáme podle specifického jazyka, který unii, dá se říci, vychvaluje. Třetí neutrální postoj je zastáván stranami, které problematice integrace nevěnují, ať už ve své kampani nebo programu, značnou pozornost. Nemají k ní zcela jednoznačný postoj, který tak lze jen stěží určit (Conti – Verzichelli (2002: 48).

Nutno uvést hlavní přednosti poslední představené typologie, která nabízí možnost stabilně rozdělit strany nacházející se v jasných mezích svého postoje – strany tvrdě euroskeptické a identitárně europeanistické – a rovněž vytváří prostor pro identifikaci stran s nepřilíš jednoznačným vymezením směrem k evropské integraci. Koncepty měkkého euroskepticismu a funkčního europeanismu vytváří značnou flexibilitu v zařazování politických stran k tomu či onomu typu. Obě kategorie se relativně doplňují, což v mnoha případech může vést k tomu, že se některé politické strany přeorientují od jednoho typu k druhému, což v zásadě potvrzuje jistý pragmatismus, který oba typy představují (Kopeček 2004: 247–249).

4. Využití konceptu Contiho a Verzichelliho

Vzhledem k tomu, že se ve své práci věnuji velkému množství stran a koalic, které do sněmovních voleb v roce 2021 s reálnou šancí na dosažení 5% hranice kandidovaly, což logicky představuje také velké množství různých postojů směrem k evropské integraci, vnímám typologii Contiho s Verzichellim (2002) jako vhodnou k poukázání na to, jakým způsobem je možné strany / koalice dle jejich názoru na Evropskou unii rozlišovat. Pět typů, které dvojice autorů představila, nabízí možnost operovat s různými politickými stranami včetně těch s nevyhraněnými postoji k evropské otázce, což umožňuje jejich jednotlivé a mnohdy odlišné postoje identifikovat.

V rámci své bakalářské práce jsem se zaměřil na sedm konkrétních politických subjektů, jenž usilovaly o hlasy voličů ve volbách do Poslanecké

sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2021. O politických subjektech hovořím z toho důvodu, že tyto volby nabídly specifické zastoupení na poli kandidujících stran, kdy se hned pět z nich rozhodlo pro vytvoření dvou koalic. ODS, TOP 09 a KDU-ČSL kandidovaly ve společné volební koalici s názvem SPOLU. Piráti vytvořili společně se Starosty a nezávislími koalicí zkráceně nazývanou PirStan. S oběma těmito koalicemi jsem v rámci své práce pochopitelně pracoval společně s dalšími politickými stranami, které se v době přibližně čtyřech měsíců do termínu voleb ve volebních průzkumech nacházely kolem hranice 5% volební klauzule nutné pro vstup do dolní komory parlamentu. V celkovém výčtu se tedy jedná o strany / koalice: ANO, SPOLU, PirStan, SPD, ČSSD, KSČM a Přísaha (srov. ČT 24 2021, Mandáty.cz 2021).

Mým cílem je moci co nejlépe popsat a identifikovat postoje jednotlivých relevantních politických stran, pro což potřebuji operovat v co nejširším rámci, který oproti ostatním konceptům nabízí právě pojetí Contiho a Verzichelliho (2002), jenž umožňuje, přesněji než typologie Kopeckého a Muddeho (2002), rozlišovat negativní a pozitivní nahlížení evropské otázky, jelikož představuje více kritérií, dle nichž postoje identifikujeme, a také obsahuje neutrální postoj pro případ, že strana nebude jednoznačně identifikovatelná. Z toho důvodu ve své práci pracuji s tímto konceptem, který využiji k identifikaci postojů českých politických stran s šancí na vstup do dolní komory před sněmovními volbami v roce 2021. Pro přehledné pochopení zvoleného konceptu slouží Tabulka 1, která detailně specifikuje aspekty jednotlivých stranických postojů.

Tabulka 1: Contiho a Verzichelliho koncept euroskepticismu a europeanismu

Postoj	Obecná charakteristika stranického postoje	Typ přístupu	Konečný cíl	Způsob integrace	Jazyk
Tvrký euro-skepticismus	Principiální opozice k EU a evropské integraci. Prosazování vystoupení z EU nebo radikální změnu současného směřování evropské integrace. Protestní zaměření proti integraci.	Principiální opozice	Radikální změna trajektorie EU nebo vystoupení země z unie	Návrat kompetencí členským státům	Založený na protestu
Měkký euro-skepticismus	Není principiálně proti členství v EU a evropské integraci, ale zastává kvalifikovanou opozici vůči EU v jedné nebo více oblastech. Nebo takovou opozici zastávají, pokud mají pocit, že směřování EU odporuje národnímu zájmu. Strana je ochotná EU reformovat.	Kvalifikovaná opozice	Reforma trajektorie EU	Mezivládní přístup	Orientovaný na cíl
Neutrální postoj	Nemá vyhraněný pohled na evropskou integraci. K některým parciálním politikám vyjadřuje svůj názor, ale není možné přesně identifikovat postoj strany.				
Funkční europeanismus	Podpora evropské integrace vedena strategií sloužení národnímu či stranickému zájmu. Rozšiřování integrace není zpochybňováno, pokud slouží těmto zájmům. Jinak bývá postoj k integraci vyjadřován podporou zachování status quo.	Kvalifikovaná podpora	Status quo nebo další pokračování integrace sloužící národním / stranickým zájmům	Mezivládní přístup	Orientovaný na cíl
Identitární europeanismus	Principiální podpora evropské integrace a EU. Prohlubování integrace je zásadní cíl strany (více kompetencí EU, federalizace, evropské občanství).	Principiální podpora	Bezpodmínečná podpora integrace	Nadnárodní přístup	Oslavný

Zdroj: Conti 2003: 23–24

2. Evropská integrace v programech stran

2.1. Programatika jako nástroj k identifikaci postoje

Jedním ze způsobů, kterými můžeme zkoumat postoje politických stran k jednotlivým společenským tématům, ta spojená s evropskou integrací nevyjímaje, je zaměření se na jejich politické programy, které zveřejňují právě před volbami do daných institucí. Vzhledem k tomu, že mě v mojí práci zajímá postoj politických stran právě před volbami do Poslanecké sněmovny, volím tento způsob jako jeden z hlavních, které při svém zkoumání využiji, protože mi to nabízí možnost přesně zachytit postoje proklamované stranou, jež jsou v programech sepsány s cílem oslovení potenciálních voličů. V případě, že strana / koalice nepředstaví své stanovisko k daným evropským otázkám, je možné i tuto skutečnost vzhledem ke Contiho a Verzichelliho (2002) typologii považovat za postoj, jelikož daný politický subjekt nepokládá před volbami otázku evropské integrace za důležitou, a tak k ní zaujímá neutrální postoj.

Kopeček (2004: 250) mluví o metodách, kterými můžeme euroskeptické a europeanistické postoje zkoumat. Uvádí, že někteří autoři prvotních typologií se specializovali na analýzu postojů na základě chování předních představitelů strany a prohlášení v médiích, což dle jeho názoru obsahuje určité nepřesnosti. Tvrdí, že přesnějšími metodami jsou metody kvantitativní, ačkoliv rovněž přiznává určité limity těchto metod. Tři základní kvantitativní postupy, kterými můžeme určovat postoje stran k určité otázce, stanovili Laver a Hunt (1992). Prvním z nich je analýza stranických dokumentů, těmi dalšími poté výzkum veřejného mínění a zhodnocení odborníky. Ve své snaze zanalyzovat postoje stran k evropské integraci před volbami jsem se rozhodl většiny těchto postupů využít. Konkrétně tedy začnu právě analýzou stranických dokumentů, která mi napoví něco o euroskepticko-neutrálně-europeanistickém ukotvení jednotlivých stran / koalic. Poté se přesunu k jednotlivým autorům, kteří v minulosti zkoumali postoje členů českého stranického systému v této otázce, což bude sloužit k určitému porovnání a také odbornému náhledu.

Zkoumání programatiky má zajisté své limity. Především v tom, že postoje proklamované v období před volbami, se mohou během následného funkčního období lišit. Proto se také nevěnuji analýze postojů ve stranickém systému, ale pouze se podrobněji zaměřuji na období kampaně před volbami, k čemuž programatika slouží jako užitečný nástroj, jelikož vyjadřuje postoje aktérů v období volební kampaně. Jak uvádí Kopeček (2004: 252), pouhé využití programatiky je omezeno v možném zabarvení daných názorů, pročez jsem se rozhodl také ke komparaci zjištění se závěry odborné literatury, které na závěr mé práce poslouží k zodpovězení otázky, zda se ukotvení stran v názorech na evropskou integraci během volební kampaně před volbami lišilo od toho, které jim dlouhodoběji „přísluší“. To lze provést pouze v případě stran, které byly již dříve některými autory zkoumány, jelikož některé nově vzniklé subjekty či koalice dřívější díla nezahrnují. V následujících kapitolách představím evropskou integraci optikou volebních programů jednotlivých stran a koalic před sněmovními volbami v roce 2021 a v závěru bakalářské práce se pokusím na základě této analýzy nastínit možnou identifikaci postojů vzhledem ke mnou zvolené typologii.

2.2. ANO 2011

Hnutí ANO se otázkám evropské integrace ve svém programovém dokumentu podrobně věnuje. Již v samotném úvodu se první kapitola nazývá „Naši zemi nedáme“. Pokrývá hned několik témat. V první řadě blížícímu se českému předsednictví v Radě EU, během kterého usiluje o hájení národních zájmů. Dále se věnuje ochraně suverenity, kdy ostře vystupuje proti předávání pravomocí od státu směrem k Evropské komisi či Evropskému parlamentu. Vymezuje se také proti většinovému hlasování v Radě EU prosazovanému koalicí Pirátů a Starostů, přičemž proklamuje podporu zachování veta při tomto hlasovacím procesu. V poslední řadě oponuje přijetí eura a migrantů. To odůvodňuje ztrátou samostatnosti v měnové a hospodářské politice s přebráním

dluhů eurozóny. V otázce migrace tvrdí, že si nenechá diktovat přijetí migrantů, o kterém musí rozhodovat jednotlivé členské státy (ANO 2021: 6).

Ačkoliv úvod programového dokumentu strany vyznívá výrazně nacionalisticky, když apeluje na hájení národních zájmů a ochranu suverenity. Další části obsahují body, které EU podporují. Strana v nich vnímá unii jako nástroj k vyjednání financí pro investice do ochrany životního prostředí, které dle jejích slov vyjednala. V oblasti dílčích politik vidí prostor k boji za české zájmy v jaderné energetice. Zajímavý je dále postoj strany k potenciálnímu rozšíření unie o další členské státy, ke kterému zaujímá ANO kladné stanovisko, především přistoupení států západního Balkánu by dle něj mělo být v budoucnu jednou z unijních priorit. (ANO 2021: 17–30).

Podpora členství v Evropské unii zaznívá vysloveně v oblasti bezpečnosti, kterou strana uvádí jako jeden z důvodů, proč má pro Českou republiku účast mezi státy sedmadvacítky smysl. Skutečnost, že strana není proti setrvání ve společnosti ostatní států EU, dokazuje také proklamované prohlášení, že by Česko mělo zůstat členem, který je slyšet. Zároveň se strana vyjádřila k podpoře reformy stávající podoby EU v takovou, která bude respektovat zájmy českého státu, kterými jsou boj s nelegální migrací, ochrana vnějších hranic, bezpečnost, posilování vnitřního trhu, investice do regionů, průmyslu, infrastruktury, technologií a zemědělství. K prosazení těchto zájmů by mělo sloužit právě blížící se předsednictví Radě EU (ANO 2021: 28–29).

Body týkající se ochrany národních zájmů a suverenity zmíněné v úvodu volebního programu jsou následně zmíněny také v jeho dílčích částech. Směrem k přijímání migrantů a aplikaci volebních kvót se strana striktně vymezuje, když jasně říká, že kvóty podobně jako doposud vždy odmítne, jelikož ČR musí v této otázce vždy rozhodovat sama za sebe. Prohlubování integrace v podobě rozšiřování unijních pravomocí strana rovněž zásadně odmítá s tím, že evropská

integrace by měla sloužit především k volnému trhu, který má její bezprostřední podporu (ANO 2021: 27–30).

2.3. SPOLU

Koalice tří před volbami opozičních stran ODS, KDU-ČSL a TOP 09, která v následných volbách získala největší počet hlasů a usedla ve vládních křeslech, kandidovala s názvem SPOLU (ČSÚ 2021). V jejím programovém dokumentu má evropská integrace zásadní podporu. Uvádí, že budoucnost ČR je v EU, protože členství v ní je klíčové pro prosazení státních zájmů. Nemá v tomto alternativu a nabízí jedinečnou příležitost k prosperitě. Volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu má ze strany koalice v rámci posilování evropské integrace podporu (SPOLU 2021: 53–54).

Výrazná pozitiva členství koalice vidí ve využívání evropských finančních prostředků. To chce zefektivnit, a tak jej využít k inovaci Česka a transformaci energetiky. V hojně diskutované unijní „Zelené dohodě“ (Green Deal) sloužící k ochraně životního prostředí a snížení CO₂ v ovzduší vidí trojice stran příležitost k modernizaci ekonomiky, zlepšení kvality života spojené s investicemi do udržitelnosti a protekci přírody (SPOLU 2021: 9–54).

Dalším evropským tématem, kterému je v programu koalice věnován prostor, je nadcházející české předsednictví Radě EU. Tomu je proklamována podpora proneseným slibem zodpovědné a dostatečné přípravy. Trojice stran se ve svém programu dále zabývá investicemi, kterými chce SPOLU dosáhnout prostřednictvím evropských dotací, do dopravní infrastruktury a technologických inovací. Dostatečné financování boje s terorismem a kriminalitou společně s ochranou vnějších hranic je rovněž zmíněno jako jeden z programových bodů (SPOLU 2021: 55–57).

2.4. Piráti a Starostové

Koalice České pirátské strany se Starosty a nezávislími věnovala v rámci svých programových priorit před volbami tématu evropské integrace výrazný prostor, který měla k dispozici ve svém více jak devíti set stránkovém programu (Piráti a Starostové 2021 g). Členství v Evropské unii a evropská integrace obecně dostává v jednotlivých bodech značnou podporu. Zaznívá, že řešení problémů tkví v evropské spolupráci, jejíž nutnost ukázala pandemie (Piráti a Starostové 2021 a). Dále že ukotvení České republiky je jednoznačně uvnitř integračního procesu, a tak by měla mít jako členský stát aktivní přístup, kterým bude aktivně ovlivňovat rozhodování. Neměla by být proti Evropské unii, ale hájit silnou fungující Evropu a podílet se na řešení společných výzev (Piráti a Starostové 2021 b; Piráti a Starostové 2021 e).

Členství mezi státy sedmadvacítky je podle koalice zkráceně nazývané PirStan pro Česko klíčové, jelikož na něm stojí obrana země, a tak je tím nejlepším, čeho mohla v oblasti bezpečnosti dosáhnout, protože v oblasti boje proti terorismu je spolupráce v rámci evropského projektu nezbytná (Piráti a Starostové 2021 f). Pirátům mnohdy přisuzované téma řešení problému migrace na evropské úrovni se v koaličním dokumentu rovněž objevuje, když obě strany prosazují odpovědný přístup Evropské unie směrem k této otázce, který však nezahrnuje jako jedno ze svých možných řešení přijetí povinných migračních kvót (Piráti a Starostové 2021 d).

Podobně jako v případě předešle rozebíraných politických subjektů byla i v případě programu PirStanu věnována pozornost blížícímu se předsednictví v Radě Evropské unie. To je v koaličním materiálu zmiňováno jako priorita, která nabízí šanci posílení role českého státu v Evropě, prosazení důležitých témat, a proto se musí zvládnout. Za hlavní cíle úspěšně zvládnutého předsednictví Piráti a Starostové považují kromě prohloubení vztahů s ostatními členskými státy, obnově vnímání ČR jako zodpovědného partnera, také možnost zlepšení

všeobecného povědomí o fungování unie, které dle nich není dostatečné, a tak je třeba ho rozvinout (Piráti a Starostové 2021 b).

Jako aspekt, na který je podstatné se zaměřit, vnímám tematiku spojenou s postoji směrem k potenciálnímu prohlubování evropské integrace, která je zohledňována také v typologii Contiho a Verzichelliho (viz. Tabulka 1). Té je narozdíl od programu koalice SPOLU věnována větší pozornost, když jí Piráti a Starostové v mnoha provedeních podporují. Jedním z příkladů je posílení pravomocí Evropského parlamentu, kterému by rádi umožnili být výraznější součástí legislativního procesu s možností navrhnout směrnice a předpisy. Z důvodu větší efektivity a akceschopnosti při řešení krizí by dle koalice Evropské unii prospělo zrušení jednomyslnosti v rámci hlasování uvnitř Rady EU a s ním spojené zavedení většinového hlasování. Zvýšit by se dle vize představené uskupením PirStan měly také unijní kompetence v oblasti zdravotnictví, které se ukázaly být nedostatečné pro řešení pandemické krize. Za pozornost rovněž stojí záměr posílit pravomoci Evropského úřadu pro boj proti podvodům, zkráceně OLAF, což by mělo vést k důslednější realizaci trestných stíhání (Piráti a Starostové 2021 a). Když mluvíme o prohlubování pozice České republiky směrem k Evropské unii, často dojde na otázku přijetí eura jako národní měny. Piráti a Starostové toto nevyklučují, když pro nadcházející volební období chtějí usilovat o vstup do mechanismu směnných kurzů ERMII, který by ČR eurozóně přiblížil. Uvádí, že toho však lze vzhledem ke stavu financí docílit pouze v delším časovém horizontu (Piráti a Starostové 2021 g: 314).

2.5. Svoboda a přímá demokracie (SPD)

Politická strana vedená Tomiem Okamurou patří k těm, spadá mezi ty, pro které je téma evropské integrace důležité, což dokazuje skutečnost, že je mu věnována pozornost v úvodu dlouhodobého programu, a také ihned v prvním bodu tohoto programového dokumentu. V rámci programu, který je pro mě a mou práci v tuto chvíli stěžejní, tedy toho směřovaného k parlamentním volbám v roce 2021, je jedním z vůbec prvních proklamovaných postojů záměr o vystoupení České

republiky z Evropské unie, čímž by SPD chtěla docílit obnovení státní suverenity. Toho by strana chtěla dosáhnout po vzoru Velké Británie uskutečněním referenda o opuštění evropsko-integračního projektu. Dále dodává, že poté podporuje spolupráci svobodných států v Evropě, což však blíže nespécifikuje a vzhledem k ostré kritice evropské integrace, která celým programem prostupuje, lze jen těžko odhadovat, jak tuto myšlenku zamýšlí (SPD 2021).

Ze snahy o zachování národní suverenity a hodnot vychází také další negativní stanovisko, které strana zaujímá k hlubšímu zapojení České republiky do unijní evropské integrace v podobě přijetí společné evropské měny euro. Proti tomu se SPD vymezuje a podporuje korunu jako nástroj ekonomické svrchovanosti, který je symbolem státu. Bez povšimnutí program nenechává ani migrační politiku, kterou, cituji, „odmítá“, čímž se vymezuje proti kvótám pro přerozdělování migrantů v rámci Evropské unie, což připomínám, zmiňovaly ve svých programech také subjekty ANO, SPOLU a PirStan. Nesouhlas s fungováním EU a českým členstvím v ní projevuje strana ve svém programu zmínkou hned v několika jeho pasážích, přičemž zdůrazňuje jako zásadní provedení tohoto rozhodnutí prostřednictvím referenda (SPD 2021).

Nevynechávám ani v předchozí kapitole zmiňovanou tématiku potenciálního prohlubování evropské integrace, ke které se SPD staví podobně jako k členství negativně. Konkrétně zaznívá odmítavý postoj k budování společné armády členských států, které však nebylo nikdy nikým navrženo, a také ke sdílené zahraniční politice, jež by dle Strany přímé demokracie potenciálně mohla nahradit roli samostatně fungujících politik suverénních států. Pozornosti neuniká ani činnost unie v jejích dílčích politikách. Konkrétně v hojně diskutovaných oblastech životního prostředí a energetiky, kde SPD nepodporuje zrychlený přechod na obnovitelné zdroje energií. Zelená dohoda neboli „Green Deal“ ztělesňující unijní plán na dosažení nulové uhlíkové stopy v dohledném časovém úseku naráží také na odmítavé a silně kritické stanovisko. Tento postoj je

zdůvodňován nepříznivým efektem snížení životní úrovně občanů následným vzrůstem cen (SPD 2021).

2.6. Česká strana sociálně demokratická

Nejstarší strana, které se ve své práci věnují, nabízí oproti jiným stranám, díky své sociálně demokratické orientaci, poněkud rozdílný pohled na problematiku evropské integrace. Přidává se k předchozím stranám s výjimkou SPD, když podporuje české členství v Evropské unii. V něm vidí pro ČR příležitost, ale také dodává, že je některé aspekty fungování EU třeba změnit. Do těchto žádaných změn promítá strana své hodnotové sociální prvky. To potvrzuje programové sdělení o tom, že musíme být v EU vidět a prosazovat sociálně spravedlivou Evropu, jelikož současná unie nenabízí jistoty rovných příležitostí, protože ačkoliv je společný trh zárukou prosperity pro českou ekonomiku, vytváří také prostředí, ze kterého těží nadnárodní korporace, které neslouží zájmům nižší třídy (ČSSD 2021: 38). Společensky spravedlivé Evropské unie chtějí sociální demokraté docílit pomocí maximálního využití předsednictví Radě EU, kterému se tak doposud věnovaly ve svých programech všechny strany podporující členství. Půlroční zasednutí v čele orgánu vnímá strana jako možnost konstruktivně tvořit a měnit podobu unie a také ho chce kromě cílení na sociální spravedlnost využít ke zvyšování životní úrovně občanů. Toho chce dosáhnout prostřednictvím evropských financí, které mají dle sociálních demokratů sloužit k modernizaci ekonomiky. K Evropské unii, která není jen pro byznysmeny, ale je fér, chtějí zástupci nejstarší české strany využít tzv. Evropský pilíř sociálních práv, jenž má sloužit českým občanům k vybudování jejich standardů (ČSSD 2021: 38–39).

Oproti předchozím stranám se sociální demokraté věnují podrobněji otázce přijetí eura. K tomu zastávají pozitivní stanovisko, když proklamují, že přijetí za určitých okolností podporují. Za tyto okolnosti považují především stabilizaci kurzu české koruny vůči evropské měně. V porovnání s postojem Pirátů a Starostů

se jedná o přímější postoj podpory, když ČSSD přímo podporuje přijetí, ačkoliv je nutno podotknout, že obě strany kladou ve svém zdůvodnění patřičný důraz na stabilizaci ekonomické situace země, a tak nesklouzávají k proklamacím o přijetí v následujícím volebním období (ČSSD 2021: 39; Piráti a Starostové 2021: 314). Také bych rád zmínil určité dílčí politiky probírané na poli EU, které jsou stranou podporovány, přičemž některé souvisejí s prohlubováním evropské integrace. Sociálně demokratické postoje k evropskému boji s daňovými ráji a zajištění určité kvality zboží a služeb pro všechny členské státy doplňují například boj unie s nelegální migrací s podporou myšlenky fungování Schengenského prostoru. Efektivní využívání finančních prostředků EU jako nástroj pro regionální rozvoj a budování sociální konvergence má v oranžovém programu také své místo. Zaznívá v něm také podpora posilování bezpečnostních struktur na celoevropské úrovni, pod kterou si při troše fantazie lze představit prohlubování integrace v podobě realizace myšlenky budování společné evropské armády (ČSSD 2021: 39).

2.7. Komunistická strana Čech a Moravy

Volební program komunistů lze charakterizovat jako stručný. Svých pět priorit totiž zvládli shrnout v pěti odstavcích. Samotná podkapitola věnovaná jejich programatice optikou evropských témat tak nenabídne obsah náležitý ostatním stranám, jež své postoje podrobněji zpracovaly (KSČM 2021). První zmínka směřující směrem k evropské integraci je v rámci programu popsána dvěma slovy jako „zachování koruny“. Netřeba žádné velké analýzy k vytvoření závěru, že postoj strany ke vstupu České republiky do eurozóny se nebude vyznačovat jako přívětivý. Bližší zdůvodnění však odhadovat nelze (KSČM 2021).

Druhý a zároveň poslední bod, jenž se věnuje některé z problematik spadajících do pole působnosti mé práce, je nazván „referendum o pokračujícím členství ČR v EU.“ To navazuje na dnes již historický postoj komunistů k otázce jejího vstupu, kdy bylo uskutečnění referenda zásadním požadavkem (Havlík 2009: 78–82). KSČM se tak před volbami svým postojem zařadila k SPD v otázce

připuštění veřejného hlasování o možnosti setrvání mezi členskými státy, zatímco ostatní strany (ANO, SPOLU, PirStan a ČSSD) informovali o výhodách, jež členství skýtá (KSČM 2021).

2.8. Příklad - občanské hnutí

Nováček mezi politickými stranami kandidujícími do Poslanecké sněmovny věnoval problematice evropské integrace jeden programový bod, ve kterém na úvod uvedl, že Evropská unie ne vždy funguje tak, jak by dle postoje strany Roberta Šlachty měla. To zdůvodňuje poněkud abstraktně, když tvrdí, že „často neslouží lidem a problémy řeší pozdě nebo vůbec“ (Příklad 2021: 70). V návaznosti na to přichází stanovisko postoje strany k členství v Evropské unii, se kterým souhlasí a nepožaduje žádnou změnu směrem k vystoupení. Příklad dodává, že je třeba hájit české zájmy a suverenitu, čehož stát dosáhne lépe jako vnitřní článek, než skrze nadávání zpoza centrální debaty (Příklad 2021: 70).

Vzhledem k úvodnímu konstatování nepříliš ideálního fungování Evropské unie se nabízí otázka, jak by se dle Příkahu mělo zlepšit. Odpovědí na otázku je bližší specifikace problému, který spatřuje v nerovných právech mezi staršími a novými členskými státy. Tato práva by chtěla strana vedená Šlachtou vyrovnat. O reformě mluví také v závěru programového bodu, avšak podobně jako v případě srovnávání práv konkrétní nástin řešení nenabízí (Příklad 2021: 70).

3. Evropská integrace v kampani stran

Na Kopečkovu (2004: 250) tvrzení o neúčinnějších metodách zkoumání euroskeptických a europeanistických postojů, za než pokládá metody kvantitativní, jsem se rozhodl navázat modernějším pojetím. Prostředí politické kampaně ovládl v posledním desetiletí prostor sociálních sítí, který se stal politickými aktéry hojně využívaným (Owen 2013: 21–47). Své názory a postoje sdílí na různých internetových platformách nejen politické strany, ale i samotní politici. Nabízí se tak možnost zkoumat tyto postoje prostřednictvím obsahu, který daní aktéři na sítích publikují, což jsem se rozhodl využít jako další kvantitativní metodu pro své zkoumání předvolebních postojů směrem k evropské integraci.

Analýza příspěvků politických aktérů na sociálních sítích nabízí specifický měřitelný postup ke zjištění jejich postojů, jelikož zkoumá každodenní úsilí, kterým se snaží právě prostřednictvím těchto postojů oslovit potenciální voliče. V porovnání například se zkoumáním programatiky lze touto analýzou na základě stanovení určitých kritérií identifikovat další rozměr důrazu strany na problematiku evropské integrace, ačkoliv samotné zkoumání naráží na limity toho, zda je využívání sociálních sítí relevantním ukazatelem, přičemž souhlasím s tím, že mu tak býti nemusí. Z toho důvodu slouží jako dobrý nástroj předchozí nahlížení k volebním programům, které slouží jako alternativní ukazatel.

Rozhodl jsem se tedy zanalyzovat volební kampaň na sociálních sítích optikou vybraných témat souvisejících s evropskou integrací. Cílem analýzy je nejen poukázání na postoje, jež se v tomto prostředí objevovaly, ale také na aktivitu jednotlivých stran / koalic a jejich předních představitelů. Kampaň v sociálních médiích je důležitá také z důvodu rozebrání publikovaného obsahu, jelikož právě témata, která se na kanálech stran objevovala, mohou spoustu napovědět o postoji dané strany.

3.1. Metodologie

Základním a také prvním krokem mého výzkumného procesu byl sběr dat, se kterými jsem později pracoval a níže je společně s výsledky prezentuji. Rozhodl jsem se věnovat pozornost nejen profilům politických stran, resp. koalic, ale také jejich lídrům. V případě stran a koalic jsem pracoval s těmi, které jsem rozebíral již v předchozí kapitole, a jež tedy splnily nastavená kritéria. Co se týká politiků, zde jsem zvolil ty, kteří byli v období začátku sbírání dat, tedy v červnu, předsedy jednotlivých stran. Pokud jde o koalice, tak předsedy nejsilnější strany tohoto uskupení, čímž je myšlena strana s největším procentem volebních preferencí (Mandáty.cz 2021). Zaměřil jsem se tedy na Andreje Babiše, Ivana Bartoše, Petra Fialu, Tomia Okamuru, Jana Hamáčka, Vojtěcha Filipa a Roberta Šlachtu.

Diverzifikace pole mého soustředění na stranu a lídra s sebou přináší také nutnost bližší specifikace vyhodnocování obsahu. Ten totiž mohl být často na profilech obou aktérů shodný, což mohlo mít negativní vliv na následný datový výstup. V tomto případě jsem postupoval způsobem připočítání příspěvku pouze dané politické straně. Pokud by se jednalo o příspěvek, který je na profilu sdílený, a není tak publikovaný přímo, byl takový obsah započten autorovi, jenž jej publikoval, ať už se jednalo o lídra či stranu. Konkrétní výše uvedený postup jsem zvolil také pro případ, že by byl stejný příspěvek publikován na více profilech sice přímo oběma autory (lídrem i stranou), ale jednalo by se o totožný obsah. Takový kontent byl do výsledných dat pro přehlednost výsledků zpracováván pouze jednou, a to i v případě, že byl takto zveřejněn v různých dnech. Jedna totožná publikace na více profilech byla počítána pouze 1krát v daném týdnu. To zamezuje možnému negativnímu ovlivnění výsledků tím, že koalice disponují větším množstvím profilů, na kterých se může objevovat totožný obsah, což by vyvolalo značný nepoměr v konečných výsledcích.

Využil jsem třech sociálních sítí, na nichž jsou politické strany obecně aktivní: Facebooku, Twitteru a Instagramu. K možnosti zaměření se pouze na jednu sociální síť jsem se neuchýlil z toho důvodu, že jsem chtěl využít

maximálního potenciálu nabízeného všemi třemi sítěmi, které jsou některými stranami či lídry čteně využívány. Zároveň považuji využití všech těchto sociálních médií za možnost poukázat na možné využití co možná nejširšího prostoru, který tyto sítě nabízí, vybranými politickými aktéry. Zvolený postup také umožňuje ukázat komplexní analýzu tématu Evropské unie na sociálních sítích aktérů v rámci volební kampaně, což je jedním z cílů mé práce, a tak by vynechání některé z těchto sítí výsledky mého výzkumu limitovalo.

V rámci samotného sběru dat jsem postupoval následujícím způsobem, kdy jsem od 14. června v jednotlivých týdnech průběžně sledoval vybrané profily, ze kterých jsem si ukládal a třídil obsah věnující se evropským tématům. Tento obsah jsem následně rozdělával do několika kategorií, které lze přehledně vidět v Tabulce 2. Jedná se o kategorie umožňující konkrétní rozebrání kampaně a témata, která zaznívala na většině profilů stran a kandidátů či byla pro některého z aktérů důležitější než jiná, a tedy se objevovala nejčastěji. Bližší specifikaci dělení příspěvků nabídnu v prezentaci výsledků mého výzkumu, kde se více věnuji tomu, co představují a zjišťují.

Tabulka 2: Kritéria zohledněná v rámci analýzy sociálních médií

Autor	Sociální síť	Postoj	Typ příspěvku	Téma příspěvku
Strana / koalice	Facebook	Pozitivní	Reaktivní	Členství
Lídr	Twitter	Neutrální	Nereaktivní	Euro
	Instagram	Negativní		Diktát EU
				Green Deal
				Pozice ČR v EU
				Předsednictví Radě EU
				Fungování EU

Zdroj: vlastní zpracování

K obecnému postupu, který jsem při sběru dat volil, bych ještě dodal některé body, které jej objasní, a tak zamezí dalším otázkám. Na profilech politických aktérů jsem evidoval také příspěvky, které byly sdílené někým jiným než autorem, ať už se jednalo o stranu (resp. koalici) či lídra. Činil jsem tak z toho důvodu, že svým sdílením, tedy přidáním na svůj profil, dává autor souhlas se sdílením daného obsahu. Lze jej tak v mnou požadovaném kontextu považovat za autorův obsah. Při možné kumulaci tohoto sdíleného obsahu na více zkoumaných profilech jsem jej primárně přičítal straně, resp. koalici. Znovu proto, abych zamezil negativnímu účinku na celkovou výpovědní hodnotu dat.

Během pročítání a analýzy profilů stran a jejich lídrů jsem učinil zjištění o tom, že se liší typy příspěvků těch stran, které jsou členy vlády, a naopak těch které nejsou. Bylo tomu tak především v období před letními prázdninami a s ním souvisejícím poslaneckým pracovním volnem. Vládní strany a jejich předsedové, připomeňme, že v době probíhající kampaně se jednalo o ANO a ČSSD, prezentovaly na svých sociálních sítích z velké části výsledky své vládní agendy, což vyžadovalo odlišný postup při vyhodnocování relevantnosti příspěvků. S tímto obsahem jsem tedy pracoval tak, že jsem zohledňoval kontext, ve kterém byl publikován. To jednoduše znamená, že jsem rozlišoval mezi tím, zda se jedná o běžný obsah zveřejňovaný ze zásad vztahů s veřejností a jejím informováním, nebo se jednalo o zjevné výstupy publikované jako součást volební kampaně. Jako příklad uvedu příspěvek ze setkání představitelů EU, ve kterém však nezaznívá postoj k evropské integraci nebo nějaký politický cíl, který strana či lídr prezentují, aby oslovili voliče. Za druhý příklad poslouží obsah související s finanční pomocí EU pro jižní Moravu zdevastovanou přírodní katastrofou, kdy vládní představitel unii pochválí za tuto pomoc. Tyto ukázky slouží jako exemplární demonstrace mého přístupu k identifikaci podobného typu obsahu.

Za důležité považuji uvést také postup při celkovém vyhodnocování relevantních příspěvků. Za ty jsem považoval pouze ty, které se věnují postoji k evropské integraci. Je důležité, aby příspěvek bylo možné zařadit do předem

stanovených kategorií, a tím pádem korespondoval s obsahem sbíraným u všech ostatních zkoumaných stran. Z přehledu kategorií (viz. Tabulka 2) lze vypožorovat, že veškerá témata zařazená do analýzy sociálních médií souvisí s postojem České republiky směrem k Evropské unii, tedy s jejím členstvím, pozicí uvnitř nebo unijním fungováním či prohlubováním evropské spolupráce. Obsah jednotlivých evidovaných příspěvků vždy zapadá do určité kategorie na základě těchto souvislostí.

Na závěr bych rád ještě upřesnil, jak jsem pracoval s příspěvkem, které bychom mohli pro lepší vysvětlení nazvat jako součást „negativní kampaně“. Tedy obsahem, který přímo nevyjadřuje postoj strany, ale vymezuje se vůči postoji či názoru konkurenční strany či kandidáta. Zde jsem se pokaždé snažil vyhodnocovat kontext daného vyjádření. Pokud bylo zřetelné, že strana či kandidát prezentuje konkurenční názor s cílem poukázat na to, že je opačný než ten jejich, považoval jsem příspěvek za relevantní pro mou analýzu. V případě, že tomu bylo naopak a pouze zazněl postoj opoziční strany či lídra, který však nebyl nijak oponován, nebyl tento příspěvek do sběru dat zařazen.

3.2. Výsledky analýzy: Postoj jednotlivých stran a jejich lídrů směrem k EU

V předchozích kapitolách jsem se věnoval různorodosti postojů politických stran k evropské integraci. Představil jsem charakteristiku Evropské unie jako tématu, které od sebe politické strany odlišuje tím, že rozděluje jejich názory na danou problematiku. Dále jsem poukázal na teoretické základy, kterými jsou typologie postojů stran v různých stranických systémech. Základní dělení na strany euroskeptické a europeanistické definuje tyto postoje na negativní a pozitivní. Tedy obecně na strany, které evropskou integraci a Evropskou unii podporují, a které nikoliv. To se promítalo také do programových dokumentů politických stran před volbami, kde byla blíže specifikována postavení k této otázce.

S tímto vším výše popsaným se v následující části své práce, ve které se snažím přiblížit podobu volební kampaně v prostoru sociálních médií optikou postojů k Evropské unii, zaměřím na stejnou otázku. Pokusím se odpovědět na to, jaké postoje političtí aktéři k evropské integraci zastávali. K zodpovězení mi pomohou sesbíraná data, která vyjadřují všechny příspěvky související s evropskou problematikou. V souladu s typologií Contiho a Verzichelliho (2002), kterou představuje *Tabulka 1*, jsem příspěvky jednotlivých stran rozdělil na pozitivní, negativní a neutrální. To blíže pomůže doplnit identifikaci stran do dané typologie v kombinaci s postoji stran v jejich programech a odbornou literaturou, která se tomuto věnuje.

Co se týká celkového počtu příspěvků, tomu suverénně dominovala Svoboda a přímá demokracie v čele s Tomiem Okamurou. Jejich profily čítaly v období od 14. června do 9. října 473 zveřejněných *postů* narážejících na Evropskou unii. O suverénní dominanci SPD a Okamury v této disciplíně hovořím zejména proto, že druhý největší počet tohoto obsahu vytvořila koalice SPOLU, která ačkoliv měla k dispozici pět kanálů na všech třech sítích (tři profily stran, jeden lídra a jeden koaliční), zaznamenala celkově „pouze“ 126 příspěvků. Naopak nejméně se na sociálních sítích tématu Evropské unie věnovala Přísaha, resp. Robert Šlachta, jelikož strana jako taková svůj profil na žádné síti nevytvořila, a tak její obsah komunikoval pouze její předseda. Šlachta za dobu necelých čtyřech měsíců přidal na sociální síť pouze 5 „evropských“ příspěvků.

KSČM sdílela obsah vztahený k evropské integraci 20krát. O 9 zveřejnění více zaznamenala ČSSD. Zbývající dva subjekty ANO a koalice Pirátů a Starostů evropskou integraci v rámci kampaně na svých sociálních sítích také zařadily. Andrej Babiš se svou stranou sdílel postoje k tématům související s EU 87krát. Koalice PirStan, která měla k dispozici díky spojení stran podobně jako SPOLU více kanálů, konkrétně využívala na všech třech sítích dva profily stran a jeden profil lídra, zveřejnila 63 příspěvků zařazených do mého výzkumu.

Na základě těchto zjištění můžeme konstatovat, že SPD považovala téma Evropské unie v rámci své kampaně na sociálních sítích v porovnání s ostatními politickými subjekty za důležitější, protože zaznívalo mnohonásobně vícekrát, nežli v případě konkurenční stran a koalic. Mnohé napovídá také další zajímavá skutečnost. Co se týká klasifikace postojů stran ve svých příspěvcích, právě SPD jako jediná strana držela svým obsahem jednotné postavení, když všechny její příspěvky vyjadřovaly negativní postoj k EU. Na profilech strany ani Tomia Okamury se neobjevilo jediné zveřejnění, které by se dalo definovat jako pozitivní či neutrální. Všechny ostatní subjekty naopak projevíly v jejich obsahu alespoň minimální různorodost.

Negativní obsah převažoval také na kanálech Andreje Babiše a ANO, kteří se na nich, jak jsem již zmínil, věnovali Evropské unii po SPD a SPOLU nejvíce. Z celkových 87 zveřejnění obsahovalo negativní konotace 59. V porovnání se stranou Tomia Okamury, která na sociálních sítích vyjadřovala jednoznačný odmítavý postoj k EU, Andrej Babiš s ANO rovněž ukázal 24 příspěvků pozitivně zmiňujících podobu EU. Určitou diverzifikaci postojů strany potrhují také skutečnost, že čtyři *posty* byly vyhodnoceny jako neutrální.

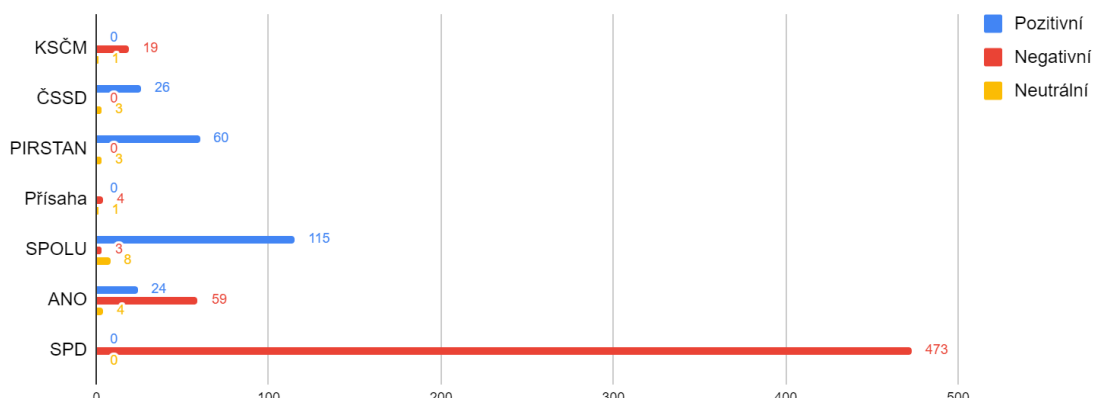
Euroskeptické postoje byly zveřejňovány také stranou v době probíhající kampaně podporující kabinet premiéra Andreje Babiše, tedy KSČM. Komunisté totiž z celkových 20ti příspěvků k Evropské unii vyjádřily negativně 95 % z nich. Pouze jediný příspěvek se přímo kritice evropské integrace nevěnoval, a tak byl identifikován jako neutrální. Předseda Přísahy Robert Šlachta na tom byl s jedním neutrálním zveřejněním podobně. Četnost jeho vyjádření byla sice menší než v případě komunistické strany, což mění také jejich poměr, který není v procentuálním vyjádření tak vysoký. Přesto však v rámci jeho obsahu převažoval ten negativní, který bychom při snaze definovat jej v rámci využívané typologie mohli nazvat jako euroskeptický. Jeden neutrální *post* doplňovaly čtyři negativní.

Opozici čtyřem zmíněným stranám s převahou negativního obsahu tvoří trojice SPOLU, PirStan a ČSSD s většinou pozitivních zveřejnění. Početně publikovala nejvíce příspěvků podporujících EU koalici SPOLU, která jich směrem k veřejnosti prostřednictvím svých kanálů na sociálních sítích komunikovala 115. Počet odlišně identifikovaných *postů* lze s trochou nadsázky označit jako zanedbatelný. 8 z nich bylo vyhodnoceno jako neutrálních a pouze 3 jako negativní. Nutno podotknout, že se jednalo o příspěvky ke konkrétním politikám EU, jako je *Green Deal* či migrace, nikoliv o otázky členství a integrace jako takových. Další volební koalice Pirátů a Starostů se profilovala absencí negativního typu příspěvků na svých sítích. Neutrální zveřejnění publikovaly obě strany společně s lídrem koalice Ivanem Bartošem 3krát. Většinu z nich, tedy 60, tak tvořily postoje pozitivní. Podobný výsledek zaznamenali i sociální demokraté. 3 neutrální *posty* doplnilo v jejich případě 26 pozitivních.

Postoje jednotlivých stran a jejich lídrů přehledně a blíže ukazuje *Graf 1*, který prezentuje představené výsledky. Grafické znázornění ukazuje výrazný rozdíl mezi SPD a ostatními stranami, které do svých kampaní na sociálních sítích zařadily téma Evropské unie o poznání méně. Lze také pozorovat závěr, že právě SPD, a také komunisté, zastávali na sítích k EU výhradně negativní postoj, což doplňuje skutečnost, že jako jediné mají ve svých programových dokumentech zmíněný záměr podpory konání referenda o setrvání České republiky v EU (SPD 2021; KSČM 2021).

Přísaha se dle výsledků analýzy profiluje jako strana, pro níž bylo v prostoru sociálních sítí téma EU zanedbatelné. Na základě malého množství jejích příspěvků lze s těžší určit její postoj, který tak můžeme vzhledem k tomu, že pro ní nebyla otázka příliš důležitá, klasifikovat jako neutrální. ANO se prezentovalo obousměrně, když negativní obsah doplňoval ten pozitivní. K bližší specifikaci jeho postojů poslouží podrobnější prezentace sesbíraných dat v následujících kapitolách. *Graf 1* také ukazuje, co již bylo zmíněno, a tedy že SPOLU, PirStan a ČSSD vyjadřovali k Evropské unii především pozitivní stanoviska.

Graf 1. Postoj jednotlivých stran a jejich lídrů na EU

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

3.3. Výsledky analýzy: Role lídra v kampani na sociálních sítích

Obsah při volební kampani na sociálních sítích nekomunikují pouze samotné politické strany. Na svých profilech jsou aktivní také samotní politici. Má pozornost se tak ubírala také na ně. Konkrétně jsem se věnoval předsedům politických stran. V případě volebních koalic, aby nedošlo k většímu množství sledovaných profilů, což by mohlo mít negativní účinek na výslednou podobu dat, jsem se rozhodl sledovat pouze předsedu té strany, která měla v průběhu června v rámci koalice největší preference. Soustředil jsem se tak na kanály Petra Fialy a Ivana Bartoše, což mi umožnilo u každé strany či koalice sledovat profil jediného lídra (Mandáty.cz 2021).

Než přejdu k samotným výsledkům představujícím to, zda se tématu Evropské unie věnovaly na sociálních sítích více jednotlivé strany nebo jejich lídři, rád bych upřesnil využití prostoru sociálních médií těmito aktéry, což umožní blíže představit jejich přístup na tomto poli. Začneme Přísahou, která, jak jsem již zmínil, neměla v kampani svůj profil na žádné ze sociálních sítích. Komunikace na nich tak byla vedena výhradně jejím lídrem Robertem Šlachtou, což se projevuje ve výsledcích tím, že autorem všech příspěvků je lídr a strana je bez publikace. Předseda SPD Tomio Okamura využil prostoru nabízeného sociálními

médii naplno. Aktivně během kampaně fungoval na Facebooku, Instagramu i Twitteru. Naopak Svoboda a přímá demokracie přispívala pouze na Facebook. Instagramový profil strany v období průběhu kampaně neexistoval a twitterový účet nebyl používán. To Andrej Babiš, předseda a lídr ANO, pravidelně přispíval na Facebooku a Twitteru. Instagramový kanál neměl on ani jeho strana. Partaj ANO, stejně jako SPD, využívala pouze Facebook.

Nejvíce profilů měla k dispozici koalice SPOLU, jejíž všechny tři strany figurovaly na všech sítích, obdobně jako její lídr Petr Fiala. Koalice rovněž publikovala obsah na trojici sociálních sítích v rámci vlastních účtů. Celkem tedy SPOLU disponovalo pěti mnou sledovanými účty v každém z vybraných médií. Druhá z koalic Piráti a Starostové, zkráceně PirStan, se pro možnost založení koaličního účtu na žádné ze sítí nerozhodla. Komunikovala však na všech platformách profily obou stran, a také jejich lídra Ivana Bartoše. Sociální demokraté měli svůj stranický profil založený rovněž všude. Jejich lídr Jan Hamáček obdobně, avšak jeho instagramový účet využívá pouze pro soukromé účely, a tak jsem s ním v rámci sběru dat nepracoval. Komunisté se v tomto neliší od svých „oranžových“ konkurentů. Možná v jediné věci, a to v té, že předseda KSČM Vojtěch Filip nedisponuje profilem na Instagramu vůbec. To však nic nemění na skutečnosti, že kromě Hamáčkova a Filipova kanálů na Instagramu, jsem sledoval účty ČSSD, KSČM, Jana Hamáčka a Vojtěcha Filipa na všech zbývajících sociálních platformách.

Tabulka 3: Přehled aktivních účtů na sociálních sítích

Soc. síť	SPD / Okamura	ANO / Babiš	SPOLU / Fiala	Přísaha / Šlachta	PirStan / Bartoš	ČSSD / Hamáček	KSČM / Filip
Facebook	Ano / Ano	Ano / Ano	Ano / Ano	Ne / Ano	Ano / Ano	Ano / Ano	Ano / Ano
Twitter	Ne / Ano	Ne / Ano	Ano / Ano	Ne / Ano	Ano / Ano	Ano / Ano	Ano / Ano

Instagram	Ne / Ano	Ne / Ne	Ano / Ano	Ne / Ano	Ano / Ano	Ano / Ne	Ano / Ne
-----------	----------	---------	-----------	----------	-----------	----------	----------

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

*v případě koalic SPOLU a PirStan znamená „ano“ aktivní profily všech stran i lídra

Na základě představení využití sociálních sítí danými aktéry lze nyní přejít ke konkrétním výsledkům, které ukazují míru personalizace jejich „sociální evropské“ kampaně. Jako personalizovanou kampaň v prostoru sociálních médií optikou tématu Evropské unie můžeme na základě poměru příspěvků lídra vůči straně charakterizovat kampaň Přísahy, SPD a ANO, u nichž naprostou většinu příspěvků na téma Evropské unie zveřejňoval jejich lídr (viz. Tabulka 3 a Graf 3). Více příspěvků než obě strany koalice Pirátů a Starostů publikoval také její lídr Ivan Bartoš. V poměru ke třem výše zmíněným stranám nediskutoval téma sám o tolik více nežli jednotlivé strany. Přesto můžeme i v případě PirStanu konstatovat skutečnost, že se problematice EU věnoval na svých kanálech patřičně více (viz. Tabulka 3 a Graf 3).

V případě zbylých stran ČSSD a KSČM, stejně tak jako u koalice SPOLU, byla „evropská“ témata komunikována primárně stranickými účty. U sociálních demokratů i komunistů se jedná o výraznou převahu příspěvků strany. Petr Fiala využíval svých profilů o poznání více než Jan Hamáček s Vojtěchem Filipem. Silnější poměr stranických *postů* mohla ovlivnit také skutečnost, že koalice disponovala větším množstvím kanálů - třemi stranickými a jedním koaličním (viz. Tabulka 3 a Graf 3).

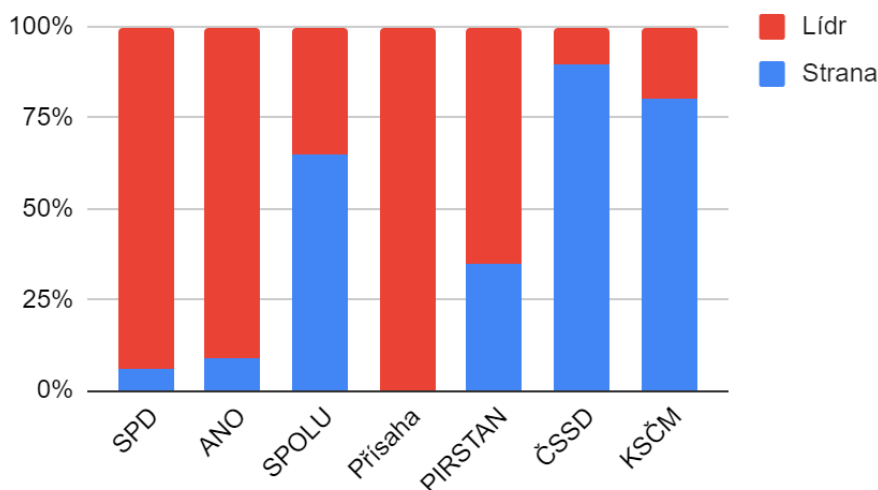
	Strana	Lídr
SPD	29	444
ANO	8	79

SPOLU	82	44
Přísaha	0	5
PirStan	22	41
ČSSD	26	3
KSČM	16	4

Tabulka 3: Počet příspěvků na profilech stran a lídrů

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

Graf 3. Počet příspěvků

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

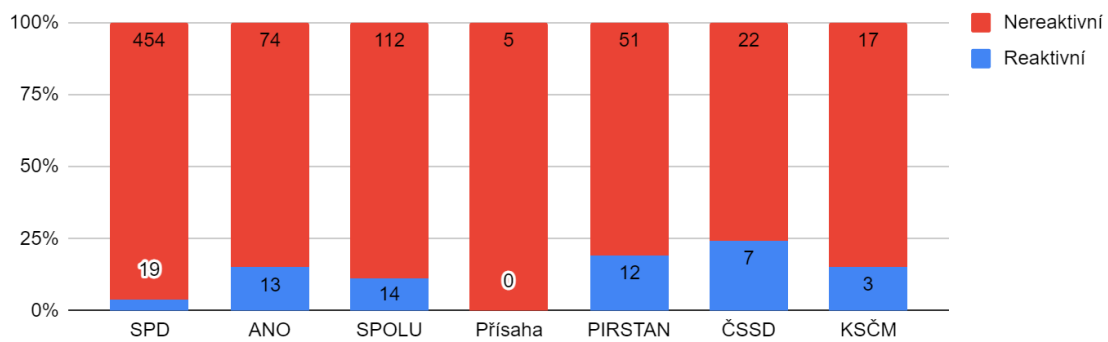
3.4. Výsledky analýzy: Motivace autorů k vytvoření příspěvku

Další kategorií, kterou jsem se v rámci příspěvků k evropské integraci zabíral, je rozdělení motivací autorů k jejich vytvoření. Zde jsem zvolil dělení na *posty* reaktivní a nereaktivní. Jako reaktivní příspěvek je chápán takový, jenž se vázal k nějaké aktuální události, k níž se svým vyjádřením mimo jiné věnoval také tématu Evropské unie. Reaktivním obsahem je jedinečný a specifický obsah, který se na sítích strany či lídrů neobjevuje pravidelně, ale souvisí s jevem, který ovlivňuje motivaci autora k jeho publikování. Nereaktivní příspěvky jsou naopak předmětem běžné „kampaňové“ agendy na sociálních sítích. Jedná se o čistou

iniciativu kandidáta či strany ke zveřejnění. Je z nich patrný cíl promyšleně prezentovat dané téma jako součást volební kampaně sloužící k oslovení potenciálních voličů. Vzhledem k této definici rozdělení kategorií příspěvků dle motivace je zřejmě pravděpodobné, že nereaktivní obsah, jakožto běžný, se bude na profilech vyskytovat četněji než ten reaktivní, který je specifický a více ojedinělý. V samotných výsledcích se tato hypotéza také potvrdila, nicméně přesto závěr této analýzy slouží k přiblížení toho, jak moc strana z vlastní iniciativy cílila na voliče skrze téma Evropské unie s vizí jejich oslovení. Čili hlouběji odůvodňuje prioritu tématu pro danou stranu, resp. koalici, a jejich lídra.

Početně nejvíce reaktivních příspěvků měla s počtem čtrnáct koalice SPOLU. Po ní následovalo ANO, které mělo o jeden méně. Piráti a Starostové poté měli o jeden méně. Nicméně za důležitější ukazatel než celkový počet považují poměr reaktivních příspěvků k nereaktivním, což vyjadřuje právě požadované motivace autorů. Nejvíce reaktivními příspěvky vůči nereaktivním disponovala ČSSD, u které dle typu jejich příspěvků hrála výraznou roli skutečnost, že jako vládní strana měla obsazené křeslo ministra zahraničí, jenž se v rámci své pracovní agendy často zaměřoval na specifická aktuální témata, čímž se nejednalo o přímo iniciované, naplánované nereaktivní příspěvky. Určitým procentem reaktivního obsahu se také prezentovalo ANO, SPOLU, Pirstan, ale i KSČM. Za zmínku dále stojí, že Přísaha žádný reaktivní příspěvek nepřidala. I zde je však potřeba uvést, že vzhledem k tomu, jak málo *postů* věnujícím se EU Šlachta zveřejnil, naráží porovnávání s ostatními stranami na své limity. Výrazný nepoměr příspěvků SPD a Tomia Okamura lze zhodnotit jako cílený záměr iniciovat téma Evropské unie v rámci svých kanálů na sociálních sítích. Z celkového množství jejich příspěvků, které výrazně převyšují to ostatních subjektů, jich bylo 454 nereaktivních a pouze 19 reaktivních.

Graf 3. Motivace autora (lídra/strany) k vytvoření příspěvku

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

3.5. Výsledky analýzy: Vývoj kampaně na sociálních sítích

Sběr dat v rámci kampaně jsem se rozhodl zahájit, jak jsem již zmínil, 14. června 2021. Strany samozřejmě zahajují své volební kampaně v různých obdobích, nicméně období přibližně necelých čtyřech měsíců před volbami pro mě bylo ideálním časovým úsekem pro sesbírání dostatečného vzorku dat k vytvoření ucelené analýzy. Logickým závěrečným dnem kampaňové studie je poslední den voleb, tedy 9. října 2021. Při své evidenci příspěvků jednotlivých politických aktérů jsem rozlišoval jednotlivá časová období jejich vzniku. K tomuto jsem zvolil týdenní rozmezí. Obsah stran jsem tedy rozdělil podle týdnů, ve kterém byl přidán. Na základě toho jsem vytvořil *Graf 4* znázorňující vývoj četnosti příspěvků v jednotlivých měsících volební kampaně. Připomenu, že měsíce červen a říjen je třeba brát s rezervou z důvodu, že v nich sběr dat probíhal jen v některých týdnech, přesto nám ale slouží jako důležité ukazatele pro období začátku a konce kampaně.

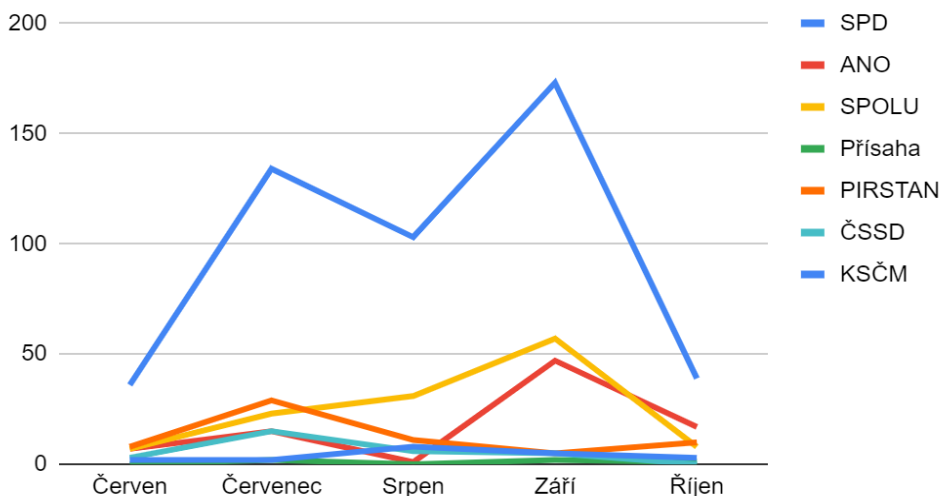
Podobně jako předchozích výsledků má i v tomto případě Prísaha specifické postavení díky tomu, že přidala velice malé množství obsahu s unijní tematikou. Porovnání s ostatními stranami z hlediska toho, kdy o Evropské unii na svých sítích nejvíce mluvila, není v tomto případě možné. Zato komunisté zaznamenali na svých účtech největší aktivitu v „evropských“ tématech v průběhu srpna, kdy zveřejnili hned 8 příspěvků. V září poté pokračovali s 5ti, což je, v porovnání s červnem, červencem (2) a zářím (3), rovněž nadprůměrný výsledek. Zajímavé v tomto případě je, že pro ně téma Evropské unie nebylo stěžejní na začátku ani v závěru kampaně, tedy při jejím vyvrcholení, ale uprostřed jejího průběhu. Sociální demokraté zaznamenali podobný trend, když s pouhými třemi příspěvky začali v červnu poměrně „vlažně“. V červenci publikovali většinu svého obsahu, když komunikovali Evropskou unii 15ti *posty*. Ty pak doplnilo 6 srpnových a 5 zářijových. V říjnu, kdy volební kampaň vrcholila, nepřidala strana v čele s Janem Hamáčkem žádný. Také koalice Pirátů a Starostů měla optikou mého výzkumu červenec jako nejhojnější měsíc. Na 8 příspěvků z června v něm navázali 29ti. 11

zveřejnění ze srpna, 5 ze září a 10 z října podtrhuje následnou sestupnou tendenci četnosti obsahu oproti červenci.

ANO s Andrejem Babišem v tomto trendu nepokračovalo. Oproti červnu a srpnu sice bylo v červenci rovněž výrazně aktivnější, jak ukazuje *Graf 4*, avšak závěrečné dva měsíce jej ještě překonaly. Především září bylo obdobím, kdy téma Evropské unie strana komunikovala výrazně. Přidala v něm 47 ze svých celkových 87 příspěvků. 17ti *posty* poté finišovala v závěrečném měsíci říjnu. SPOLU na tom bylo podobně. Od června byla na jejich kanálech k vidění stupňující se tendence zveřejňování obsahu souvisejícího s Evropskou unií, která vyvrcholila v září. Říjen už poté zaznamenal výrazný pokles aktivity. Největší pozornost budí SPD, která svým přístupem k tématu výrazně předčila své politické soupeře, když je počtem příspěvků mnohonásobně překonala. Také ona ale v červnu a říjnu nebyla příliš aktivní. V porovnání se svými ostatními měsíci, protože i v těchto z pohledu kvantity obsahu nejslabších měsících dosahovala značného nadprůměru oproti ostatním stranám. Vrchol SPD nastal v září, kdy zveřejnila až 173 příspěvků. Dále se jí podařilo přidat 134 v červenci a 103 v srpnu.

Z výsledků tedy vyplývá, že tři strany a jejich lídři (SPD, SPOLU a ANO) byly nejaktivnější v září, kdy se již pomalu ale jistě blížily volby. Piráti a Starostové stejně jako ČSSD zaznamenali největší aktivitu v červenci. Komunisté pak v srpnu. U Přísahy lze kvůli malému množství obsahu těžko určit nějaký výkyv. Aktivita v úvodním a závěrečném měsíci byla u všech stran výrazně nižší, k čemuž přispělo také to, že tyto měsíce nebyly sledovány celé.

Graf 4. Vývoj

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

3.6. Výsledky analýzy: Aktivita aktérů na jednotlivých sítích

Již jsem zmínil, že ne každá strana nebo lídr přispíval na všechny mnou zkoumané sociální sítě. Ukázal jsem také, jaké účty daní aktéři na sítích měli, a jaké ne. Obraz kampaně ve virtuálním prostoru může doplnit také znázornění aktivity na těchto sítích, jelikož aktivní profil nutně neznamená, že daná strana či lídr síť pravidelně využívají. Bližší specifikaci postupu si zaslouží především Instagram, a také Facebook, jelikož na obou sítích existuje více typů obsahů. Mezi ty hlavní patří běžně zveřejněné příspěvky, které na profilu figurují dlouhodobě. Mimo jiné jsou zde také tzv. příběhy, které zmizí po uplynutí 24 hodin. V rámci sběru dat pro svou analýzu jsem se věnoval pouze dlouhodobým příspěvkům. Nejenomže by krátkodobé příběhy bylo komplikované evidovat, ale také by to narušilo práci s celkovým obsahem na všech třech sítích, jelikož Twitter možnost příběhů nenabízí, čímž bych na něm evidoval méně obsahu, což by opět negativně ovlivnilo podobu výsledných dat.

Jaké sítě jednotlivé strany, koalice a jejich lídři využívaly přehledně znázorňuje *Tabulka 4*. Instagram byl podobně četně jako třeba Facebook využíván pouze Tomiem Okamurou nebo koalicí PirStan a Ivanem Bartošem. V případě

ostatních aktérů byla tato platforma oproti ostatním využívána výrazně méně. Zbylé strany poté z většiny využívaly Facebook i Twitter. Podobná aktivita na těchto sítích je patrná. Výjimku tvoří ČSSD a KSČM. Sociální demokraté komunikovali téma Evropské unie téměř výhradně přes Twitter. Komunisté naopak přes Facebook.

Tabulka 4: Aktivita aktérů na jednotlivých sociálních sítích

	Facebook	Twitter	Instagram
SPD/Tomio Okamura	29/227	0/55	0/162
ANO/Andrej Babiš	8/38	0/41	0/0
SPOLU/Petr Fiala	37/22	35/12	10/10
Přísaha/Robert Šlachta	0/2	0/2	0/1
PIRSTAN/Ivan Bartoš	10/14	7/15	5/12
ČSSD/Jan Hamáček	0/1	26/2	0/0
KSČM/Vojtěch Filip	14/4	1/0	1/0

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

3.7. Výsledky analýzy: Témata kampaně

Všechna předchozí zjištění nemají přílišnou váhu bez objasnění toho, jaký obsah vlastně jednotlivé politické strany a jejich lídři na sociálních sítích sdíleli. V úvodu praktické části své práce jsem vymezil, co jsem považoval za relevantní témata související s Evropskou unií a evropskou integrací. Rovněž jsem také představil přehled kategorií jednotlivých témat. Detailnější rozbor jednotlivých témat a jejich využití politickými aktéry v kampani může napovědět o tom, jaká témata byla pro stranu důležitá, což pomůže vytvoření celkového obrazu sociálně mediální kampaně. Například u SPD již nyní víme, že považovala téma Evropské unie za výrazně důležitější, než tomu bylo u ostatních stran, protože se v jejich obsahu objevovalo více jak čtyřnásobně. Všechny jejich příspěvky byly

formulovány negativně a většina nereaktivně. Komunikace byla primárně vedena lídrem strany Tomiem Okamurou.

Za pozornost a upřesnění v případě zmíněného Okamury a SPD stojí skutečnost, že se v rámci svého sociálně mediálního obsahu vůbec nevěnoval otázce pozice České republiky v Evropské unii, ovšem myšleno ve smyslu její současné pozice, nikoliv snahy o vystoupení z integračního projektu. Tuto kategorii chápeme tak, že se strana nebo lídr snaží poukázat na to, jakou by měl stát hrát roli v jednotlivých unijních otázkách. Jako příklad uvádím, že často z řad ostatních aktérů zaznívaly cíle jako hájení národní zájmu, posílení vyjednávací pozice, bytí důstojným partnerem apod. Svoboda a přímá demokracie ani Okamura se také ve svých příspěvcích oproti ostatním aktérům ani jednou nezaměřili na blížící se české předsednictví v Radě Evropské unie. Zkoumanému obsahu na jejich sítích naopak s 222 příspěvky dominovala rétorika kritizující Evropskou unii za její „diktát“. Tedy to, že z pozice nadnárodního subjektu něco nařizuje národním státům, které by si o všech otázkách měly rozhodovat samostatně. Podobná sdělení zaznívala na účtech ostatních stran zcela výjimečně. Vícekrát je zveřejnili pouze komunisté. Po kritice unijního „nařizování“ se nejčastěji na účtech SPD objevovalo, konkrétně 203krát, téma „czexitu“, resp. záměru vystoupit z Evropské unie uskutečněním referenda po britském vzoru. Opět byla jedinou další stranou, která takovýto obsah rovněž publikovala, KSČM.

Další používanou tématikou Svobody a přímé demokracie bylo fungování EU (193 příspěvků). Tato kategorie v rámci mé analýzy zahrnuje více jednotlivých politik, ke kterým se daní aktéři prostřednictvím sociálních sítí vyjadřovali. V případě SPD se však v naprosté většině jednalo o téma migrace. To zaznívalo napřímo v konotaci s tím, že Evropská unie přivádí do Evropy islám, ale také s nefunkčností jejích vnějších hranic nebo řízeným přijímáním migrantů z její strany apod. Následovalo jednoznačné vymezení se proti přijetí eura, a tak nutnému zachování české koruny, které zaznělo v obsahu lídra a strany 118krát. Čtyři nejčtenější témata na závěr doplňuje čtyři problematika ochrany životního

prostředí zosobněná unijním projektem *Green Deal*. SPD jej v rámci svých příspěvků vnímala a prezentovala jako záměr, který je likvidační pro českou ekonomiku z důvodu přílišného zdražování cen. Obsah negativně zmiňující „Zelenou dohodu“ se na Okamurových kanálech a profilu strany objevil v průběhu zkoumaného období kampaně 95krát. Nutno ještě doplnit, že příspěvky na účtech SPD a jejího lídra byly psány oproti jiným stranám a lídrům dost specificky. Nezaznívalo v nich totiž převážně jedno téma. To se stávalo ojediněle. Většinou se v *postu* objevovalo více témat. Dost často dokonce všech pět.

Volební koalice SPOLU věnovala nejvíce prostoru tématu členství ČR v EU, kterým vyjadřovala svůj postoj. Z celkových 126 příspěvků směřovaných k problematice unie souviselo se členstvím 88 z nich. V souladu s jejím programem bylo také na sociálních sítích téma prezentováno optikou výhod členství a nutnosti setrvání mezi státy sedmadvacítky (SPOLU 2021: 53–54). Následovalo s 20ti příspěvky široké téma fungování EU, které se v případě SPOLU věnovalo převážně kohezní politice, přičemž poukazovalo na výhody, jež evropské finance přináší do českého rozpočtu. Mimo jiné se SPOLU také občas ve svém obsahu věnovalo blížícímu se předsednictví a silnější pozici, kterou by ČR uvnitř EU měla zastávat (pozn. - ve zkoumaném období byla koalice v opozici). Tématu *Green Dealu* se věnovalo 5 příspěvků, přičemž 3 z nich byly jedinými negativními *posty* koalice, když ODS sdílela vyjádření jejího europoslance Alexandra Vondry, který v souvislosti s ním hovořil o tom, že je třeba zastavit záměr ukončení výroby aut se spalovacími motory, protože to povede k tomu, že se auto stane luxusem, protože si ho nebudou moci někteří lidé dovolit z důvodu vysokých cen elektromobilů.

Andrej Babiš s ANO se na sociálně mediálních kanálech vůbec nevěnovali tématu členství v EU. Tématům unijního nařizování neboli „diktátu“ či pozici ČR v unii se věnovali rovněž minimálně, když obě zazněla na jejich profilech pouze jednou. Převažuje u nich kategorie témat související s fungováním EU. Zde se strana společně se svým lídrem věnovala možnému prohlubování evropské

integrace a migraci. Podobně jako v jejím programu byla témata komunikována stylem cíleným na hájení českých zájmů a ochranu národní suverenity. Postupně se střídala kritika záměrů na zavedení většinového hlasování v Radě EU, a také rozšíření pravomocí Evropského parlamentu v rámci čehož se vymezovali vůči koalici Pirátů a Starostů. Vůči migraci se Babiš i strana stavěli negativně a chtěli jí zabránit poukázáním na nefunkčnost Schengenského prostoru, který je dle nich třeba rozšířit o další balkánské státy, aby fungoval. (ANO 2021: 6).

Sociálním sítím Ivana Bartoše s Piráty a Starosty dominovala dvě témata spojená s Evropskou unií. Kromě fungování EU, které se soustředilo hned do čtyřech oblastí, se věnovali, podobně jako SPOLU, otázce členství. Jeho podpora zaznívala konkrétně 17krát. Efektivní využívání evropských financí, výhody Schengenského prostoru, snaha o větší pravomoci pro Evropský parlamentu nebo o většinové hlasování v Radě EU, se poté na jejich sociálních kanálech objevilo celkem 20krát. Nechyběly ani příspěvky k předsednictví Radě EU, nutnosti silnější pozice ČR v EU, *Green Dealu* nebo budoucímu přijetí eura.

Robert Šlachta se v rámci svých příspěvků na Evropskou unii soustředil skrze čtyři témata. Dvakrát se zmínil o tom, že jeho strana neusiluje o přijetí eura jako národní měny. Ve stejném počtu se na jeho kanálech objevil obsah kritizující *Green Deal* za zamýšlený zákaz výroby aut se spalovacími motory a s ním spojené prosazování elektromobility, což v jednom příspěvku dokonce označil za „diktát“. Svou pozornost jednou také namířil k otázce většinového hlasování v Radě EU, ke kterému se vyjádřil ve smyslu, že musí být v určitých případech zachováno jednomyslné rozhodování. Význam ovšem nebyl mířen nikterak negativně, spíše konstatoval nutnost zachování status quo, protože jsem příspěvek vyhodnotil neutrálním postojem.

Sociální demokraté se prostřednictvím svého tehdejšího ministra zahraničí Jakuba Kulhánka na svém Twitteru častokrát, téměř v polovině případů, vyjadřovali k plánovanému předsednictví Radě EU. ČSSD na svých sociálních

sítích dále podporovala členství ČR v EU a v rámci fungování EU otázku rozšíření států sedmadvacítky o země západního Balkánu, finanční podporu po pandemii covidu-19 prostřednictvím Plánu obnovy nebo zachování jednomyslného hlasování Rady EU v otázkách zahraniční politiky s cílem zachovat národní veto směrem ke vztahu k Rusku nebo Izraeli.

Komunisté se v rámci své kampaně na sociálních sítích nevěnovali výhodám členství v EU a ani blížícímu se předsednictví v její Radě. Největší pozornost získala otázka referenda o vystoupení z integračního projektu a rovněž kritika nařízení nadnárodního subjektu směrem k národnímu státu. Svůj prostor dostala také negativní vyjádření ke *Green Dealu* či přijetí eura. V rámci dílčích otázek fungování unie se Vojtěch Filip věnoval Plánu obnovy, který považuje za úplatek směrem k České republice, která dle něj po přijetí jeho finančního obnosu bude zavázána plnit unijní politiky typu „Zelené dohody“. Dále prohlásil, že EU nefunguje správně a dává ČR méně, než ona dává jí. Nebo, že EU selhala v Afghánistánu, kde se podporou bojů snažila suverénnímu státu vnutit svůj režim.

Tabulka 5: Témata zveřejňovaná stranami a lídry

	czexit	členství	euro	diktát	GD	pozice	předs.	fung.
ANO	0	0	21	1	5	1	8	59
SPD	203	0	118	222	95	0	0	193
SPOLU	0	88	1	0	5	9	14	20
PIRSTAN	0	17	3	0	8	4	9	20
PŘÍSAHA	0	0	2	1	2	0	0	1
ČSSD	0	9	0	0	0	0	14	6
KSČM	9	0	3	6	5	1	0	3

Zdroj: Facebook, Twitter, Instagram, vlastní zpracování

4. Závěr

Na základě rozboru politických programů stran i jejich aktivit na sociálních sítích směrem k Evropské unii se nyní nabízí pokusit se odpovědět na otázku, jak se jednotlivé strany k evropské integraci staví. Havlík (2009: 129) toto postavení komplexně zkoumal a jednoduše shrnul postoje čtyřech stran kandidujících také v parlamentních volbách v roce 2021. Využil k tomu dvoudimenzionální dělení, které rozděluje strany do dimenze politické a dimenze ekonomické, ve nichž znázorňuje jejich pozitivní či negativní postoje. V jeho klasifikaci postojů byla zařazena mezi české strany s pozitivním postojem k ekonomické i politické dimenzi ČSSD. Mezi strany s negativním postavením k oběma dimenzím byla naopak připojena druhá levicová strana KSČM. Dalšími stranami, které se v jeho analýze vyskytují a rovněž kandidovaly v mnou zkoumaných parlamentních volbách, jsou KDU-ČSL a ODS. Ovšem jejich zařazení může být poněkud problematické vztáhnout k podobě z roku 2021, kdy obě strany utvořily volební

koalici. To ještě více komplikuje skutečnost, že lidovci byli Havlíkem zařazeni ke stranám s pozitivními postoji, zatímco ODS ke stranám s pozitivním postojem k ekonomické dimenzi a negativním k té politické.

Kopeček (2004: 248) využil orientačního umístění stran, které aplikoval na koncept Contiho a Verzichelliho (2002). Tedy typologie, kterou jsem si rovněž zvolil pro svou práci, abych k ní mohl vztáhnout postoje stran v předvolební kampani. Jako tvrdě euroskeptickou stranu zařadil autor KSČM. Na pozici měkce euroskeptické partaje zařadil ODS. Za funkčně europeanistickou označil ČSSD, a také KDU-ČSL. Což v kontextu jeho pojetí zapadá také do výsledků dvoudimenzionálního dělení Havlíka (2009). Ovšem znovu s jistou komplikací zařazení dvou stran s odlišnými postoji do volební koalice, u které je tedy nutné ještě blíže přihlídnout k programovým dokumentům a výsledkům kampaně na sociálních sítích (Havlík – Kopeček 2004: 100).

Jak vychází z programových dokumentů strany, a také z obsahu na jejích sociálních sítích, SPD se staví negativně k EU a evropské integraci. V rámci svého programu i v rámci internetové kampaně prosazuje vystoupení z EU prostřednictvím referenda. V rámci všech svých příspěvků za období necelých čtyřech měsíců probíhající volební kampaně zaznělo ve virtuálním prostoru z kanálů strany i Tomia Okamury největší množství obsahu směrem k evropské integraci s tím, že všechn byl mířen negativně a protestně vůči ní. V programu strany i na jejích účtech se rovněž objevuje rétorika směrem k požadavku o návratu kompetencí suverénním státům, kterým dle ní právě přísluší. Tyto uvedené skutečnosti odpovídají charakteristice tvrdě euroskeptického postoje dle Contiho a Verzichelliho (2002) - viz. *Tabulka 1* (SPD 2021).

SPD by zároveň za určitých předpokladů na základě zjištění z volební kampaně mohla být v rámci českého stranického systému onou silnou politickou stranou se stabilním voličským elektorátem profilující se diskutováním témat evropské integrace, o níž mluví Hloušek (2007: 374-375) při svém vytyčení

teoretických předpokladů vzniku a etablování konfliktní linie evropské integrace, která by stranické systémy členských států Evropské unie mohla ovlivňovat. Strana si dokázala již ve dvou po sobě jdoucích funkčních obdobích vydobýt své zastoupení v dolní komoře ziskem více jak 10 % hlasů. Jak ukazuje analýza její aktivity na sociálních sítích, četně komunikuje téma Evropské unie a věnuje mu velké množství prostoru také ve svém programu.

Ve stejném roce, kdy Česká republika do Evropské unie vstupovala, zařadil Kopeček (2004: 248) KSČM mezi české tvrdě euroskeptické strany. Podobně jako SPD požadují komunisté ve svém programovém dokumentu referendum o vystoupení ČR z EU. Také v rámci svého působení na sociálních sítích se strana v čele s Vojtěchem Filipem prezentovala tím, že referendum o vystoupení požaduje. Především její lídr rovněž nešetřil kritikou unie a vícekrát na svém profilu konstatoval, že podle něj není členství v ní pro ČR výhodné. V kampani před parlamentními volbami v roce 2021 se tedy komunisté rovněž profilovali kritérii splňujícími zařazení do postoje tvrdého euroskepticismu dle výše zvolené typologie (KSČM 2021).

Jedna ze členských stran koalice SPOLU, ODS, byla Kopečkem (2004: 248) klasifikovaná jako měkce euroskeptická. Další strana KDU-ČSL však jako funkčně europeanistická, což vnáší do identifikace postoje koalice značné obtíže. Třetí strana koalice TOP 09 není Kopečkem zkoumána z důvodu jejího pozdějšího vzniku. V programu koalice, a také na sociálních sítích je pozitivně hodnoceno členství v EU. Programový dokument nenese žádnou negativní pasáž směrem k evropské integraci. V kampani na sítích zazněl negativní přístup naprosto výjimečně v souvislosti s unijním prosazováním elektromobility. Reforma EU ani opozice vůči politickým oblastem, ve kterých EU figuruje nebyla v kampani zaznamenána, což poukazuje na značný posun koalice od ukotvení ODS v době vstupu ČR do EU. Vzhledem k tomu, že prohlubování integrace nebylo koalici nijak zmíněno, můžeme předpokládat, že její postoj nejvíce odpovídá funkčnímu europeanismu (SPOLU 2021: 5–57).

Koalice Pirátů a Starostů v předchozích dílech autorů snažících se o klasifikaci postoje stran k evropské integraci nefigurovala. Z jejího programu i aktivity na sociálních sítích vyplývají pozitivní postoje k integraci, a tedy podpora EU. Rovněž také zaznívá kladný přístup k prohlubování evropské integrace v oblastech pravomocí, kdy koalice hovoří slovy podpory o navýšení pravomocí Evropského parlamentu či většinovém hlasování v Radě EU. V prostoru sociálních sítí nezveřejnila koalice směrem k evropské integraci žádný příspěvek, který by obsahoval negativní konotace. Z těchto uvedených skutečností můžeme nad stranou uvažovat jako nad stranou identitárně europeanistickou, jelikož splňuje potřebné charakteristiky představené dvojicí autorů Conti – Verzichelli (Piráti a Starostové 2021 g).

V případě Přísahy v čele s Robertem Šlachtou lze polemizovat mezi neutrální pozicí a pozicí měkkého euroskepticismu. Strana je rovněž nová, vznikla právě před parlamentními volbami v roce 2021, a tak nebyla v předchozích letech odborně z pohledu postoje k evropské integraci zkoumána. V programovém dokumentu se strana tématu Evropské unie věnuje v jednom krátkém odstavci, kdy tvrdí, že je pro setrvání ČR mezi členskými státy EU, nicméně hovoří rovněž o nutnosti unii reformovat. V rámci kampaně na sociálních sítích byl Robert Šlachta v porovnání se všemi ostatními zkoumanými aktéry k tomuto tématu podstatně méně aktivní, k čemuž přispěla také absence účtu strany jako takové na sociálních sítích. Vzhledem k tomu, že strana uvedla, že není proti členství, ale směřuje k reformě a vystupuje směrem k EU kriticky, lze uvažovat nad zařazením jejího postoje k měkkému euroskepticismu. Nicméně se jedná o novou stranu, která tomuto tématu nevěnovala příliš velkou pozornost, a tak by splňovala také kritéria zařazení k postavení neutrálnímu. Postavení Přísahy k Evropské unii před volbami lze definovat v porovnání s ostatními stranami jako specifické, když věnovala tomuto tématu nejmenší, dá se říci i minimální, pozornost, a zároveň vyjádřila záměr v ní setrvat, ale také změnit její fungování (Přísaha 2021: 70).

Vládní strany, ANO s ČSSD, se v rámci kampaně na sociálních sítích svých obsahem od ostatních kandidujících subjektů odlišily. Druhá zmíněná sociální demokracie byla Kopečkem (2004: 248) svým postojem zařazena do funkčního europeanismu. V rámci své argumentace v programu hovoří o podpoře členství ČR, stejně tak nutnosti její silné pozice uvnitř s cílem prosazování svých zájmů nebo podpoře dílčích politik EU. Zároveň se však zmiňuje o tom, že by unie měla více prosazovat sociální spravedlnost a bude se snažit to změnit. Podporuje přijetí eura, nicméně za podmínky stabilního kurzu pro ČR. Ačkoliv je prohlubování integrace stručně nastíněno v bodu posilování bezpečnostních struktur na celoevropské úrovni, strana jej neformuluje jako svůj zásadní cíl a více se mu již nevěnuje, což nezapadá do charakteristiky Contiho a Verzichelliho identitárně europeanistické strany. V rámci své kampaně na sítích ČSSD mluvila o EU výhradně pozitivně, avšak rovněž se věnovala otázce členství či aktuálním tématům. Z toho důvodu lze i v rámci postojů z období volební kampaně v roce 2021 konstatovat, že sociální demokracie by mohla nadále splňovat charakteristiky funkčně europeanistické strany (ČSSD 2021: 38–39).

Zajímavý případ ukazuje Andrej Babiš s ANO, kteří se v kampani na sociálních sítích vyjadřovali k Evropské unii primárně negativním způsobem. Strana však podporuje členství v EU, chce v ní prosazovat efektivně své zájmy a sděluje výhody v ekonomické či bezpečnostní oblasti, které pro ČR z jejího členství mezi státy sedmadvacítky plynou. Opozičně se staví proti nápadům na další prohlubování unijních pravomocí, vůči čemuž se ve své kampani na sítích silně ohradili proti konkurenčním Pirátům a Starostům. To vše doplňovala v programu i virtuálním prostoru rétorika ochrany národní suverenity a zájmů. Pozornost získávala také otázka migrace, kdy strana ostře kritizovala několik let starou snahu o zavedení povinných kvót na přerozdělování migrantů, přičemž se vůči tomu vymezovala (ANO 2021: 6–30). V případě ANO lze na základě prezentace strany v předvolební kampani těžko rozhodnout o jejím přiřazení k měkkému euroskepticismu či funkčnímu europeanismu na základě charakteristiky a typu přístupu obou postojů. Pokud přihlédneme k jedinému zbývajícím znaku,

který nám může pomoci tuto otázku zodpovědět, tedy konečnému cíli postoje strany, tak můžeme konstatovat, že ze strany ANO nezaznívají konkrétní požadavky k reformě EU, naopak dost často i v negativních konotacích zaznívá nutné prosazování národního zájmu v rámci evropských struktur, což se více blíží k funkčnímu europeanismu. Toto hodnocení je však příliš obecné a zcela jistě by zasloužilo hlubšího zkoumání například i v rámci dlouhodobějších postojů strany, které by dokázaly napovědět více.

Ukázalo se, že jednotliví političtí aktéři vnímali před volbami téma Evropské unie rozdílně. Nejvíce důležité bylo v porovnání s ostatními podstatné pro SPD, která mu věnovala velké množství pozornosti. U ostatních stran bychom při pohledu na právě zmíněnou stranu vedenou Tomiem Okamurou mohli říci, že vnímaly téma jako jedno z mnoha důležitých nebo jako málo podstatné. Témata, která v kampani v souvislosti s Evropskou unií zaznívala málokdy souvisela s aktuální politikou EU, a tedy v té době diskutovanými problémy. Výjimkou zde může být téma *Green Dealu*. Většinou se strany s jejich lídry věnovaly otázkám obecné pozice České republiky směrem k evropské integraci, mezi které patří členství, její pozice uvnitř, předsednictví jejímu orgánu, přijetí eura a další. Každá strana se rovněž zaměřila na určitá témata, kterým věnovala větší pozornost než jiným.

5. Resumé

This Bachelor's thesis examines the role of the European Union in the campaign before the general election to the Chamber of Deputies in 2021. It considers the topic as a potential conflict line created among the political parties which culminates with a final presenting of the concrete standpoints of the selected political actors. It means not only opinions of the political parties but also their leaders.

The thesis examines the standpoints of the political parties fighting for their place in the lower chamber of the Parliament through their programme documents and focuses of their campaigns in the virtual space of social networks. The aim is to find out what standpoints towards the European Union the respective political parties upheld, how important the topic of the European Union was for them, what topics they have emphasizes and on the contrary what topics were avoided.

During the conclusion it turned out that the individual political actors perceived the topic of the European Union differently. The most important was the comparison with the others for SPD that devoted a lot of attention to it. We may claim that when comparing to the above-mentioned party of Tomio Okamura that the other parties perceived the topic as one of many important ones or as a less substantial one. The topics related to the European Union that resounded in the campaign were only seldom related to the current EU policies, it means with currently discussed topics. The Green Deal topic may be the exception. Most of the parties and leaders dealt with the matters of the general position of the Czech Republic towards the European integration which include the membership, the internal position, chairmanship of EU political bodies, euro adoption and others. Each of the parties focused on certain topics to which it devoted more time than to the others.

Based on the findings of the examining the election campaigns, SPD could be under certain conditions the strong political party with a stabile electorate profiling by the discussion of the topics of the European integration that is analysed by Hloušek (2007: 374-375) when he determines the theoretic presumptions for the creation and establishing of the conflict line of the European integration that could influence the party systems of the EU member countries. The party managed to earn their position in the lower chamber of the Parliament in two subsequent terms by winning more than 10 % of the votes. As the analysis of the activities on the social networks shows, it frequently communicates the topic of the European Union and devotes a lot of space to it also in its programme.

6. Seznam bibliografie

Andrej Babiš. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/AndrejBabis>, 22. 4. 2021).

Andrej Babiš. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/AndrejBabis>, 23. 4. 2021).

ANO (2021). Až do roztrhání těla! Ten jediný program, který potřebujete. Jako vždycky. *Anobudelip.cz*. (<https://www.anobudelip.cz/file/edee/2021/ano-volebni-program.pdf>, 11. 2. 2022), s. 38.

ANO 2011 (2017).

ANO. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/anobudelip>, 22. 4. 2021).

Bartolini, Stefano – Mair, Peter (1990). *Identity, Competiton, and Electoral Availability: The Stabilisation of European Electorates, 1885–1985*. (Cambridge: Cambidge University Press).

Conti, Nicolo – Verzichelli, Luca (2002) . The European Dimension of Political Discourse in Italy. Longitudinal Analysis of Party Preferences. *Centre for the study of political change*. (<https://www.yumpu.com/en/document/read/26378726/the-european-dimension-of-political-discourse-in-italy-a-circap>, 13. 3. 2022), s. 64.

Conti, Nicolo (2003). Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case. *Sussex European Institute*. (<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-70.pdf&site=266>, 15. 11. 2020), s. 41.

Česká pirátská strana (2017).

Česká pirátská strana. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/ceska.piratska.strana>, 22. 4. 2021).

Česká pirátská strana. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/pirati.cz>, 23. 4. 2021).

- ČSSD (2021). Vize ČSSD pro Česko 2030. *Cssd.cz*. 18. 6. 2021 (<https://www.cssd.cz/data/files/cssd-program-vize-2030.pdf>, 15. 2. 2022), s. 44.
- ČSSD. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/cssdcz>, 22. 4. 2021).
- ČSSD. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/socdemcz>, 23. 4. 2021).
- ČSSD. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/CSSD>, 23. 4. 2021).
- ČSÚ (2021). Celkové výsledky hlasování. *Volby.cz*. (<https://volby.cz/pls/ps2021/ps2?xjazyk=CZ>, 15. 3. 2022).
- ČT 24 (2021). Volby by v červnu vyhráli Piráti a STAN, vyplývá z výzkumu Data Collect. *ČT 24*. 16. 6. 2021 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3327766-volby-v-cervnu-vyhrali-pirati-a-stan-vyplyva-z-vyzkumu-data-collect>, 18. 6. 2021).
- Deegan-Krause, Kevin (2007). New Dimensions of Political Cleavage. In: Dalton, Russell J. – Klingemann, Hans-Dieter eds., *The Oxford Handbook of Political Behavior* (Oxford: Oxford University Press), s. 538–556.
- European Party Systems. *European Journal of Political Research* 33 (3), s. 363–388.
- Havlík, Vlastimil (2009). *České politické strany a evropská integrace. Evropeizace, evropanství, euroskepticismus?* (Brno: Mezinárodní politologický ústav).
- Hix, Simon (1999). Dimensions and Alignments in European Politics: Cognitive Constraints and Partisan Responses. *European Journal of Political Research* 36 (1), s. 69–106.
- Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír (2004). *Konfliktní demokracie. Moderní masová politika ve střední Evropě*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.
- Hloušek, Vít (2007). Koncept konfliktních linií a problematika evropské integrace. *Sociologický časopis* (43) 2, s. 361–378.
- Hnutí STAN. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/STANcz>, 23. 4. 2021).

Ivan Bartoš. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/ivan.bartos.37>, 22. 4. 2021).

Ivan Bartoš. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/pirativanbartos>, 23. 4. 2021).

Ivan Bartoš. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/PiratIvanBartos>, 23. 4. 2021).

Jan Hamáček. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/hamacekjan>, 22. 4. 2021).

Jan Hamáček. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/jhamacek>, 23. 4. 2021).

Kaniok, Petr (2005). Měkký a tvrdý euroskepticismus: dva projevy téhož? *Politologický časopis* 12 (2), s. 152–163.

KDU-ČSL. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/kducsl>, 22. 4. 2021).

KDU-ČSL. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/kducsl>, 23. 4. 2021).

KDU-ČSL. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/kducsl>, 23. 4. 2021).

Kopecký, Petr – Mudde, Cas (2002). The Two Sides of Euroscepticism: Party Positions on European Integration in East Central Europe. *European Union Politics* 3 (3), s. 297–326.

Kopeček, Lubomír (2004). Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové – jak s nimi pracovat? *Politologický časopis* 11 (3), s. 240–262.

KSČM - Komunistická strana Čech a Moravy. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/komunistickastranacechamoravy>, 22. 4. 2021).

KSČM (2021). Pět priorit pro volby do PSP ČR 2021. *Kscm.cz*. 29. 6. 2021 (<https://www.kscm.cz/cs/nase-strana/program>, 16. 2. 2022).

KSČM. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/czkscm>, 23. 4. 2021).

- KSČM. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/czKSCM>, 23. 4. 2021).
- Laver, Michael – Hunt, Ben (1992). *Policy and Party Competition*. (New York: Routledge)
- Lipset, Seymour Martin – Rokkan, Stein (1967). Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments: An Introduction. In: Lipset, Seymour Martin – Rokkan, Stein eds., *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspective* (New York – London: The Free Press & Collier-MacMillan Limited), s. 1–64.
- Mandáty.cz (2021). Volební modely. *Mandáty.cz*. (<https://mandaty.cz>, 14. 6. 2021).
- Marks, Gary – Wilson, Carole (2000). The Past in the Present: A Cleavage Theory of Party Response to European Integration. *British Journal of Political Science* 30 (3), s. 433–459.
- Občanská demokratická strana. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/ods.cz>, 23. 4. 2021).
- ODS - Občanská demokratická strana. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/ods.cz>, 22. 4. 2021).
- ODS. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/ODScz>, 23. 4. 2021).
- Owen, Diana (2013). The Campaign and the Media. In: Box-Steffensmeier, Janet M. – Schier, Steven E. eds., *The American Elections of 2012* (New York & London: Routledge), s. 21–47.
- Petr Fiala. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/petr.fiala1964>, 22. 4. 2021).
- Petr Fiala. In: Twitter [online] (https://www.twitter.com/P_Fiala, 23. 4. 2021).
- Piráti a Starostové (2021 a). Vnitřně silná a akceschopná Evropa. *Piratiastarostove.cz* (<https://www.piratiastarostove.cz/program/vnitrne-silna-a-akceschopna-evropa/>, 13. 2. 2022).

Piráti a Starostové (2021 b). Úspěšné předsednictví v Radě EU. *Piratiastarostove.cz* (<https://www.piratiastarostove.cz/program/uspesne-predsednictvi-v-rade-eu/>, 13. 2. 2022).

Piráti a Starostové (2021 c). Zahraniční politika stojící na hodnotách. *Piratiastarostove.cz* (<https://www.piratiastarostove.cz/program/zahranicni-politika-stojici-na-hodnotach/>, 13. 2. 2022).

Piráti a Starostové (2021 d). Migrace. *Piratiastarostove.cz* (<https://www.piratiastarostove.cz/program/migrace/>, 13. 2. 2022).

Piráti a Starostové (2021 e). Silnější hlas v Evropě. *Piratiastarostove.cz* (<https://www.piratiastarostove.cz/program/silnejsi-hlas-v-evrope/>, 13. 2. 2022).

Piráti a Starostové (2021 f). Zodpovědný přístup k obraně i spojencům. *Piratiastarostove.cz* (<https://www.piratiastarostove.cz/program/zodpovedny-pristup-k-obrane-i-spojencum/>, 13. 2. 2022).

Piráti a Starostové (2021 g). Volební program pro parlamentní volby 2021. *Piratiastarostove.cz* (https://www.piratiastarostove.cz/documents/70/PIRÁTI_A_STAROSTOVÉ_V_OLEBNÍ_PROGRAM.pdf, 13. 2. 2022), s. 905.

Piráti. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/PiratskaStrana>, 23. 4. 2021).

Prísaha (2021). Plán pro spravedlivé Česko. Konečně spravedlivě, důstojně a odvážně. *Prisaha.cz*. (<https://www.prisaha.cz/files/prisaha-plan-pro-spravedlive-cesko.pdf>, 17. 2. 2022), s. 70.

Sitter, Nick (2002). Opposing Europe: Euro-scepticism, Opposition and Party Competition. *Sussex European Institute*. (<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-9.pdf&site=266>, 14. 3. 2022), s. 29.

SPD (2021). Program pro volby do Poslanecké sněmovny 2021. *Spd.cz*. (<https://www.spd.cz/program-vypis/#7283>, 14. 2. 2022).

SPOLU (2021). Spolu dáme Česko dohromady. Volební program. *Spolu21.cz*. (<https://www.spolu21.cz/assets/documents/program/program.pdf>, 12. 2. 2022), s. 57.

SPOLU. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/spolukoalice>, 22. 4. 2021).

SPOLU. In: Instagram [online] (https://www.instagram.com/spolu_koalice, 23. 4. 2021).

Spolu_Koalice. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/SpoluKoalice>, 23. 4. 2021).

Starostové a nezávislí (2017). *Program STAN 2017* (https://www.starostove-nezavisli.cz/fmfile/0/files/STAN_program_17_final.pdf, 22. 4. 2021), s. 82.

Starostové a nezávislí (nedatováno). *Programová vize koalice Piráti a Starostové* (<https://www.starostove-nezavisli.cz/program>, 22. 4. 2021).

Starostové a nezávislí. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/starostove>, 22. 4. 2021).

Starostové a nezávislí. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/stan.cz>, 23. 4. 2021).

Svoboda a přímá demokracie - SPD. In: Facebook [online] (<http://www.facebook.com/hnutispd>, 22. 4. 2021).

Szczerbiak, Aleks – Taggart, Paul (2003). Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality. *Sussex European Institute*. (<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-69.pdf&site=266>, 15. 11. 2020), s. 27.

Taggart, Paul – Szczerbiak, Aleks (2002). The Party Politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States. *Sussex European Institute*. (<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-51.pdf&site=266>, 13. 11. 2020), s. 45.

Taggart, Paul (1998). A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western

Tomio Okamura - SPD. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/tomio.cz>, 22. 4. 2021).

Tomio Okamura - SPD. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/tomio.cz>, 23. 4. 2021).

Tomio Okamura. In: Twitter [online] (https://www.twitter.com/tomio_cz, 23. 4. 2021).

TOP 09. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/top09cz>, 22. 4. 2021).

TOP 09. In: Instagram [online] (https://www.instagram.com/top09_cz, 23. 4. 2021).

TOP 09. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/TOP09cz>, 23. 4. 2021).

Vít Rakušan. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/vitrakusancz>, 22. 4. 2021).

Vít Rakušan. In: Instagram [online] (<https://www.instagram.com/vitrakusan>, 23. 4. 2021).

Vít Rakušan. In: Twitter [online] (https://www.twitter.com/Vit_Rakusan, 23. 4. 2021).

Vojtěch Filip. In: Facebook [online] (<https://www.facebook.com/vojtech.filip.politik>, 22. 4. 2021).

Vojtěch Filip. In: Twitter [online] (<https://www.twitter.com/vojtafilip>, 23. 4. 2021).